

Dzień Patrona

4 lutego minęła 275. rocznica urodzin Tadeusza Kościuszki. O oddaniu hołdu wielkiemu Polakowi co roku pamiętają członkowie i sympatycy Towarzystwa Kultury Polskiej w Łucku, którego jest patronem.

Uroczystość odbyła się w sobotę, 6 lutego, tradycyjnie już w gościnnych progach Wołyńskiej Obwodowej Biblioteki Naukowej im. Oleny Pczółki. Obchody zaszczylił swoją obecnością przedstawiciel Konsulatu Generalnego RP w Łucku konsul Piotr Urbanowicz.

Na początku zebrani mieli okazję zapoznać się z bardzo interesującym, pełnym ciekawostek wykładem dotyczącym działalności Tadeusza Kościuszki. Przygotowała go i wygłosiła pracująca w bibliotece jako kierownik Działu Dokumentów w Językach Obcych Olga Kyryczenko. Jego tytuł nawiązywał do słów George'a Gordona Byrona: «Kościuszkę to dźwięk, który przeraża ucho tyрана». Wystąpienie koncentrowało się wokół zasług bohatera dla nowoczesnie rozumianych pojęć wolności i sprawiedliwości.

Z kolei obecni obejrżeli znakomity film dokumentalny związany z życiem i dokonaniem Tadeusza Kościuszki zatytułowany «Kościuszkę. Człowiek, który wyprzedzał swoje czasy».

Następnie zgromadzonych powitała dyrektor Wołyńskiej Obwodowej Biblioteki Naukowej im. Oleny Pczółki, Ludmyła Stasiuk. Zaznaczyła, że zawsze bardzo jej miło przyjmować u siebie członków Towarzystwa, wspominała także o wieloletniej

współpracy łączącej TKP i bibliotekę oraz o wspólnie zrealizowanych projektach.

Konsul Piotr Urbanowicz, dziękując za zaproszenie na uroczystość i podkreślając dobrą współpracę Towarzystwa i Konsulatu, odniósł się do dzisiejszego znaczenia postaci Tadeusza Kościuszki: «Jest ważny nie tylko dlatego, że był wybitnym patriotą, dowódcą wojskowym i naukowcem, ale także przez jego życiową postać, jego uniwersalizm, egalitaryzm i bezwarunkowego szacunku dla drugiego człowieka. Jest to postawa, której często wielu ludziom i organizacjom na świecie dzisiaj brakuje».

Na koniec zabrała głos prezes Towarzystwa Kultury Polskiej im. Tadeusza Kościuszki, Nina Poremska. Ciesząc się, że w tym trudnym czasie udało się zorganizować spotkanie, podziękowała serdecznie wszystkim za przybycie i przygotowanie wystąpienia, a dyrekcji biblioteki za ciepłe przyjęcie. Zaznaczyła również, że Towarzystwo, które działa już ponad 20 lat, przywiązuje ogromną wagę do pamięci o swoim patronie, stowięcym dla jej członków powód do dumy.

Przypomniała także o filmie, który członkowie Towarzystwa nakręcili w roku 2017 podróżując po Polsce i odwiedzając najważniejsze miejsca zwią-

День патрона

4 лютого минула 275-та річниця від дня народження Тадеуша Костюшка. Про щорічне вшанування великого поляка пам'ятають члени й симпатки Товариства польської культури в Луцьку, яке носить його ім'я.

Урочистий захід відбувся в суботу, 6 лютого, вже традиційно в гостинних стінах Волинської державної обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки. Дійство своєю присутністю вшанував konsul Пётр Урбанович із Генерального консульства РП у Луцьку.

На початку присутні мали нагоду ознайомитися із захопливою, сповненою цікавинок лекцією про діяльність Тадеуша Костюшка. Її підготувала завідувачка відділу документів іноземними мовами бібліотеки імені Олени Пчілки Ольга Кириченко. Назва лекції перегукувалася зі словами Джорджа Гордона Байрона: «Костюшко – це звук, який лякає вухо тирана». Виступ зосереджувався навколо ролі героя у формуванні концепції свободи і справедливості в їх сучасному розумінні.

Далі присутні переглянули документальний фільм «Костюшко. Людина, яка випередила свій час», що розповідав про життя і звершення Тадеуша Костюшка.

Потім до гостей звернулася директорка Волинської обласної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки Людмила Стасюк. Вона зазначила, що їй завжди приємно приймати членів товариства, згадала

про багаторічну співпрацю між Товариством польської культури й бібліотекою, а також про спільно реалізовані проекти.

Конsul Пётр Урбанович, дякуючи за запрошення на свято і підкреслюючи добру співпрацю товариства й консульства, так сказав про сучасне значення постаті Тадеуша Костюшка: «Він важливий не лише тим, що був видатним патріотом, військовим командиром і науковцем, але й своєю життєвою позицією універсализму, егалітаризму й безумовного пошанування іншої людини. Це позиція, якої часто багатьом людям та організаціям у світі сьогодні не вистачає».

Наприкінці виступила керівниця Товариства польської культури імені Тадеуша Костюшка Ніна Поремська. Радіючи, що в цей непростий час вдалося організувати зустріч, вона сердечно подякувала всім за прихід і підготовку виступів, а дирекції бібліотеки – за теплий прийом. Ніна Поремська зазначила, що товариство, яке діє вже понад 20 років, надає великого значення пам'яті про свого покровителя, який є приводом для гордості для його членів.

Вона пригадала фільм, який члени товариства записали у 2017 р. під час подорожі Польщею, відвідуючи найважливіші

Оновлений Центр туристичної інформації запрошує

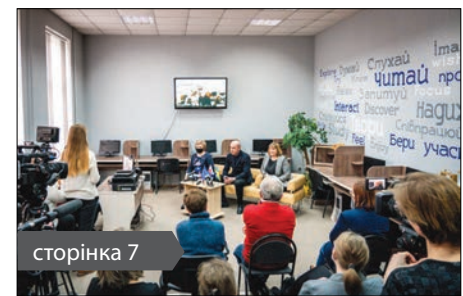
Odnowione Centrum Informacji Turystycznej zaprasza

сторінка 6

Тернопіль і Сувалки відкриті для співпраці

Tarnopol i Suwałki są otwarte na współpracę

сторінка 7

Жив і творив у Луцьку

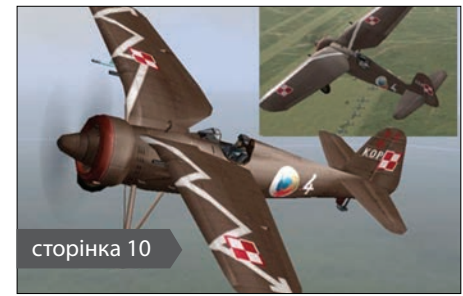
Mieszkał i pracował w Łucku

сторінка 8

Історія ескадрильї Корпусу охорони прикордоння

Historia Eskadry Korpusu Ochrony Pogranicza

сторінка 10

Стипендії на магістерську програму «Східні студії»

Stypendia na magisterskie «Studia Wschodnie»

сторінка 12

Prezydent RP Andrzej Duda: Europa Środkowa jako wspólnota aspiracji

Президент Польщі Анджей Дуда: «Центральна Європа – спільнота прагнень»

Przeszliśmy drogę od regionu, który przez długi czas prawie nie istniał w świadomości głównych aktorów światowej sceny. Staliśmy się regionem, który jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się obszarów globu i aspiruje do kategorii cywilizacyjnych centrów.

Ми пройшли шлях від регіону, який протягом довгого часу майже не існував у свідомості головних акторів світової сцени. І стали регіоном, який є одним із найбільш динамічних за рівнем розвитку у світі і намагається стати одним із його цивілізаційних центрів.

Otwiera się właśnie nowa dekada XXI wieku. Dekada niepewności, zwłaszcza w efekcie globalnej pandemii i jej gospodarczych skutków, ale także nadziei. Dekada szans na cywilizacyjną i ekonomiczną odbudowę, tworzenie świata lepszego niż dotychczas, sprawiedliwszego, bardziej zielonego, przestrzegającego zasad zrównoważonego rozwoju. Wpatrując się w przyszłość, szukamy obszarów, które będą ośrodkami dynamicznych, pozytywnych przemian. Jestem pewien, że w skali europejskiej i globalnej do takich miejsc będzie należała Europa Środkowa.

Europa Środkowa czy też Europa Środkowo-Wschodnia (tych pojęć często używa się zamiennie) jest znaczącym bytem regionalnym, jest wspólnotą losu, która ma wymiar tyleż geograficzny, polityczny i gospodarczy, co zarazem ideowy i kulturowy. Jeśli idzie o położenie na mapie, postrzega się ją jako obszar między Morzem Bałtyckim, Adriatyckim i Czarnym lub (choć to zbyt uproszczenie) między Niemcami a Rosją. Przede wszystkim jednak stanowimy wspólny krąg pamięci. Naszym udziałem były podobne doświadczenia historyczne, zwłaszcza w dramatycznym XX wieku. Doznaliśmy zła dwóch totalitaryzmów, brunatnego i czerwonego, które nas dławili i prześladowali. Ale mamy też wspaniałe, chlubne doświadczenia z dawniejszych stuleci. Z okresu XV–XVII wieku, z epoki nazywanej «Europą dynastii Jagiellonów», a potem Rzeczpospolitą Wielu Narodów, kiedy udało się stworzyć na dużej części tego obszaru dobrowolną unię polityczną, prekursorkę dzisiejszej Unii Europejskiej, tworzącą przyjazny dom dla licznych kultur i religii, rządzącą się zasadami praworządności, parlamentarizmu i demokracji. Lekcją z tych doświadczeń, zarówno złych, jak i dobrych, nie siemy w przyszłość. Jako uniwersalną przestrożę, a także inspirację do działania dla dobra wspólnego, dla pomysłowości naszego regionu i całej zintegrowanej Europy.

Ważny jest także opis Europy Środkowej w kategoriach wartości. Przynależąc od ponad tysiąca lat do zachodniego kręgu cywilizacyjnego, współdzielimy jego ideowe fundamenty. Sugestywnie przedstawił Europę Środkową Milan Kundera, nazywając ją «Zachodem porwanym», czyli częścią zachodniej wspólnoty kulturowej, która wbrew woli znalazła się pod siewką – imperialną, autorytarną, niezdolną do racjonalnego gospodarowania – dominacją. Trzeba jednak podkreślić, że nasze przywiązanie do wartości, które zbudowały kulturę europejską, nie jest bezrefleksyjne. Lepiej może niż inni znamy wysoką cenę, jaką trzeba płacić za ich obronę. Jesteśmy świadomi, że należy kultywować i godzić wolność z odpowiedzialnością, prawa z powinnościami, indywidualizm z solidarnością, postawę krytycyzmu, innowacyjności i modernizacji z pielęgnowaniem dziedzictwa i tradycji, które określają naszą tożsamość.

Timothy Garton Ash na progu historycznego przełomu 1989 r. pisał, że idea Europy Środkowej wyrzuca świat zachodni z zimnowojennych nawyków myślowych, rzuca wyzwanie utartym pojęciom i priorytetom, ale ma w zamian coś nowego do zaoferowania. Ta opinia wydaje się aktualna także dzisiaj, gdy uczestnictwo krajów Europy Środkowej w UE i NATO jest ważną, utrwaloną częścią ładu europejskiego i atlantyckiego oraz gdy nasz region, cieszący się mocnym wzrostem gospodarczym, doko-

nał istotnego skoku cywilizacyjnego. Również dzisiaj idea Europy Środkowej ciągle niesie w sobie dynamizm i pozytywną treść. Gdybym miał w skondensowany sposób zaprezentować współczesne oblicze Europy Środkowej, w tym Polski jako największego kraju tego regionu, to powiedziałbym: wspólnota sukcesu i jednocześnie wspólnota aspiracji.

Europa Środkowa stanowi znakomity przykład, jak potężną, twórczą siłą jest wolność. Wolność, której siostrami są: swoboda gospodarcza, przedsiębiorczość, samorządność. Otwierają one przestrzeń do realizacji śmiałych ambicji i aspiracji. Razem z wolnością przychodzi rozwój. Trzy dekady, które minęły od upadku komunizmu, od przełomu w naszym regionie zainicjowanego przez polski ruch «Solidarność» – to opowieść o wielkim sukcesie gospodarczym, awansie społecznym i cywilizacyjnym, jaki rzadko kiedy dokonał się w dziejach świata w tak krótkim czasie. Polska i cała Europa Środkowa są fascynującym świadectwem możliwości, które daje wolność.

Możemy także służyć inspiracją, jak pozytywne efekty przyniosła współpraca, tworzenie wspólnych inicjatyw i przedsięwzięć. To dzięki nim Europa Środkowa przestała być, jak w czasach dla nas niepomyślnych, peryferyjną przestrzenią między Zachodem i Wschodem, między imperialnymi potęgami – stała się natomiast strukturą połączoną wielorakimi więziami, świadomą swych interesów i mającą wpływ na bieg spraw europejskich. Udała nam się emancypacja Europy Środkowo-Wschodniej, jesteśmy podmiotem procesów politycznych i cywilizacyjnych.

Chcę zwrócić Państwa uwagę na trzy ważne płaszczyzny współpracy środkowoeuropejskiej, mające znaczenie nie tylko regionalne, ale istotne też w wymiarze unijnym, atlantyckim, a nawet globalnym. Pierwszą z nich jest Grupa Wyszehradzka, o najdłuższym stażu, skupiająca Polskę, Czechy, Słowację i Węgry. Zainicjowana w 1991 r., jako platforma dialogu politycznego i koordynacji dążeń do członkostwa w NATO

Zaraz rozpoczyna się nowe dziesięciolecie XXI st. To dziesięciolecie nieznanego, osobliwego przez globalną pandemię i jej ekonomiczne następstwa, ale i dziesięciolecie nadziei. To dziesięciolecie szans na cywilizacyjne i ekonomiczne odnowienie, budowę lepszego świata, bardziej sprawiedliwego, bardziej zielonego, świata, który powoła do życia zasady nowego rozwoju. Dzielmy się oświeceniem, mi szukamy regionu, który stanie się ośrodkiem dynamicznych pozytywnych zmian. Ją pewnym, że w europejskim i światowym wymiarze Centralna Europa należąca do takich miejsc.

Centralna Europa albo Centralno-Sхідna Europa (ci terminy często są w sobie wymiennymi) – to znaczące terytorialne utworzenie, dołone spójność, co ma jak geograficzny, polityczny i ekonomiczny, tak i ideologiczny i kulturowy wymiar. Jeśli idzie o jej rozciągłość na mapie, to ona rozciąga się jak terytorium między Bałtyckim, Adriatyckim i Czarnym morzami albo (choć to za dużo sprószczenie) między Niemcami a Rosją. Nasamprzed nas ob'ednuje spólna pam'iat. Mi mali szych i historyczny doswid, osobliwie u dramatycznemu XX st. Mi zaznali liha dwoch totalitaryzmow – korичневого та червоного, які нас душили й переслідували. Але ми також маємо прекрасний досвід минулих століть. Із XV–XVII ст., з епохи, яку назвали Європою династії Ягеллонів, а потім Річчю Посполитою Багатьох Народів, коли вдалося створити на значній частині цієї території добровільний політичний союз – попередника сучасного Європейського Союзу, який став затишною домівкою для багатьох культур і релігій та сповідував принципи верховенства права, парламентаризму та демократії. Уроки із цього досвіду, і хорошого, і поганого, ми несемо в майбутнє як універсальне застереження, а також як те, що надихає діяти на загальне благо, заради добробуту нашого регіону та всієї об'єднаної Європи.

Важливо описати Центральну Європу з погляду цінностей. Належачи понад тисячу років

до західного крила цивілізації, ми поділяємо її ідеологічні основи. Образно представив Центральну Європу Мілан Кундера, назвавши її «викраденим Заходом», тобто частиною західної культурної спільноти, яка проти своєї волі потрапила під радянське, імперське, авторитарне, не здатне до раціонального управління, панування. Однак варто підкреслити, що наша прив'язаність до цінностей, які створили європейську культуру, не є рефлексивною. Можливо, ми краще від інших знаємо високу ціну, яку потрібно сплатити за їх захист. Ми усвідомлюємо, що необхідно культивувати та поєднувати свободу з відповідальністю, права з обов'язками, індивідуалізм із солідарністю, позицію критичності, сучасності та модернізації зі збереженням спадщини та традицій, які визначають нашу ідентичність.

Тімоті Гартон Еш на порозі історичного перелому 1989 р. писав, що ідея Центральної Європи не лише відриває західний світ від звички мислити категоріями холодної війни, кидає виклик усталеним поняттям та пріоритетам, але й пропонує щось нове взамін. Ця думка звучить актуально й сьогодні, коли приналежність країн Центральної Європи до ЄС та НАТО є важливим і стабільним елементом європейського та атлантичного порядку, коли наш регіон, переживаючи стрімке економічне зростання, зриває значний цивілізаційний ривок. Навіть сьогодні ідея Центральної Європи несе в собі динамізм і позитивний зміст. Якби мені необхідно було коротко представити сучасний образ Центральної Європи, зокрема й Польщі як найбільшої країни в цьому регіоні, я б сказав: це спільнота успіху і водночас спільнота прагнень.

Центральна Європа – це чудовий приклад того, якою потужною і творчою силою є свобода. Рідними для неї є економічна свобода, підприємництво, самоврядування. Вони відкривають простір для реалізації сміливих амбіцій та прагнень. Розвиток приходить зі свободою. Три десятиліття, що минули після падіння комунізму, після перелому в нашому регіоні, розпочато польським рухом «Солидарність», – це історія великого економічного успіху, соціального та цивілізаційного прогресу, який рідко спостерігався у світовій історії протягом такого короткого проміжку часу. Польща і вся Центральна Європа – це захопливий приклад можливостей, які дарує свобода.

Ми можемо служити прикладом того, які позитивні ефекти приносять співпраця, створення спільних ініціатив та проєктів. Завдяки їм Центральна Європа перестала бути, як у несприятливих для нас часи, периферійним простором між Заходом і Сходом, між імперськими супердержавами. Натомість вона стала структурою, поєднаною багатьма зв'язками, яка усвідомлює свої інтереси та впливає на перебіг європейських справ. Нам вдалося емансипувати Центральну-Східну Європу, ми стали суб'єктом політичних та цивілізаційних процесів.

Я хочу звернути Вашу увагу на три важливі площини центральноєвропейської співпраці, які мають не лише регіональне значення, але й неабияке значення у євросоюзному, північноатлантичному і навіть світовому контекстах. Перша – це Вишеградська група, яка найдовше існує, об'єднуючи Польщу, Чехію, Словач-

i UE, udowodniła swoją przydatność także po osiągnięciu tych strategicznych celów. Dziś jest jednym z najważniejszych czynników aktywizowania współpracy regionalnej w Europie Środkowej i porozumienia w sprawach europejskich.

Dруга z płaszczyzn to Bukaresztańska Dziewiątka. Należą do tej struktury kraje wschodniej flanki NATO: Polska, Rumunia, Litwa, Łotwa, Estonia, Węgry, Słowacja, Czechy i Bułgaria. Związana została w 2015 r. w Bukareszcie, gdzie podpisaliśmy wspólną deklarację, że połączymy wysiłki na rzecz zapewnienia, tam, gdzie to konieczne, «silnej, wiarygodnej, zrównoważonej obecności wojskowej» NATO w regionie. B9 jest w dużej mierze odpowiedzią na agresywną politykę Rosji, na naruszenie granic i integralności terytorialnej ościenniej Ukrainy, które niesie zagrożenie dla regionalnego oraz dla atlantyckiego bezpieczeństwa. Nie zamierzamy się temu biernie przyglądać.

Trzecią płaszczyzną współpracy jest Trójmorze, zainicjowane przez mnie i Panią Prezydent Chorwacji Kolinę Grabar-Kitarović w 2015 r. W skład tej grupy wchodzi państwa pomiędzy Bałtyku, Adriatyku i Morza Czarnego: Austria, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry. Celem są wspólne inwestycje w dziedzinie infrastruktury, transportu, energetyki i nowych technologii, które pobudzą rozwój w naszych krajach i przyczynią się do spójności Unii Europejskiej. Gdy spojrzemy na mapę powiązań ekonomicznych w UE, zobaczymy znaczącą przewagę przepływów horyzontalnych na osi Zachód-Wschód nad przepływami wertykalnymi na osi Północ-Południe. Chodzi o przepływy ludzi, towarów, usług, kapitału, ale także o sieć infrastrukturalną: autostrady,

koleje, huby, rurociągi, linie energetyczne, informacyjne. Projekt Trójmorza, będący projektem strukturalnego docięcia tej części Europy, ma uzupełnić brakujące «rusztowania», dzięki czemu integracja naszego regionu, a także całej UE, zostanie wzmocniona. Zaangażowanie w przedsięwzięcie Trójmorza obok kapitałów wewnątrzregionalnych także inwestorów amerykańskich, chińskich czy z innych rejonów świata oznacza zdrową dywersyfikację korzyści i wzajemnych zależności.

Oto dzisiejszy obraz i przyszłościowa wizja Europy Środkowej jako wspólnoty aktywizmu, sukcesu i ambitnych aspiracji. Przebyliśmy długą, udaną drogę. Od regionu, który przez długi czas prawie nie istniał w świadomości głównych aktorów światowej sceny («w Polsce, to znaczy nigdzie», jak pod koniec XIX wieku powiedział Alfred Jarry) – do regionu, który jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się obszarów globu i aspiruje do kategorii cywilizacyjnych centrów. Europa Centralna – nomen omen? Zapraszamy Państwa do udziału w tej fascynującej przygodzie.

Andrzej DUDA,
Prezydent Rzeczypospolitej
Fot.: Jakub Szymczuk/KPRP

Tekst publikowany równocześnie z miesięcznikiem opinii «Wszystko Co Najważniejsze» w ramach projektu «Dekada Europy Centralnej» realizowanego z Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie.

чину ta Ugorzcinu. Stworzona w 1991 r. jak mайданчик для політичного діалогу та координації зусиль щодо вступу в НАТО та ЄС, вона довела свою дієвість i після досягнення цих стратегічних завдань. Сьогодні вона є одним із найважливіших чинників активізації регіональної співпраці в Центральній Europie та досягнення згоди у вирішенні європейських питань.

Друга площина – це Бухарестська дев'ятка (B9). До цієї структури входять країни східного флангу НАТО: Польща, Румунія, Литва, Латвія, Естонія, Угорщина, Словаччина, Чехія та Болгарія. Вона була створена у 2015 р. в Бухаресті, де ми підписали спільну декларацію про об'єднання зусиль заради забезпечення там, де це необхідно, «сильної, надійної та збалансованої військової присутності» НАТО в регіоні. Значною мірою B9 – це відповідь на агресивну політику Росії, порушення кордонів та територіальної цілісності сусідньої України, що становить загрозу регіональній та північноатлантичній безпеці. Ми не маємо наміру пасивно за цим спостерігати.

Третя площина співпраці – ініціатива «Тримор'я», започаткована у 2015 р. мною та президенткою Хорватії Коліндою Грабар-Китарович. До цього об'єднання входять країни, що лежать між Балтійським, Адріатичним та Чорним морями: Австрія, Болгарія, Хорватія, Чехія, Естонія, Литва, Латвія, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія та Угорщина. Мета «Тримор'я» – спільне інвестування в інфраструктуру, транспорт, енергетику та нові технології, які стимулюватимуть розвиток наших держав та сприятимуть згуртованості Європейського Союзу. Якщо ми поглянемо на карту економічних зв'язків у ЄС, то побачимо значну перевагу горизонтальних потоків на осі Захід-Схід над вертикальними потоками на

осі Північ-Південь. Йдеться про переміщення людей, товарів, послуг та капіталу, а також про мережу інфраструктури (автомагістралі, залізниці, логістичні вузли, трубопроводи, лінії електропередач та інформаційні потоки). Проєкт «Тримор'я», покликаний розбудувати інфраструктуру цієї частини Європи, має заповнити прогалини, завдяки чому буде посилено інтеграцію нашого регіону i всього ЄС. Залучення до ініціативи «Тримор'я», окрім внутрішнього капіталу ЄС, американських, китайських та інших інвесторів означає здорову диверсифікацію взаємовигоди та взаємозалежності.

Це сучасний образ та майбутнє бачення Центральної Європи як спільноти активності, успіху та амбітних прагнень. Ми пройшли довгий успішний шлях. Від регіону, який протягом тривалого часу майже не існував у свідомості головних акторів світової сцени («в Польщі – це означає ніде», як наприкінці XIX ст. сказав Альфред Жаррі), до регіону, який сьогодні є одним із найбільш динамічних за рівнем розвитку у світі та прагне стати одним із його цивілізаційних центрів. Центральна Європа – назва говорить сама за себе? Запрошуємо Вас приєднатися до цієї захопливої пригоди.

Андрей ДУДА,
президент Республіки Польща
Фото: Якуб Шимчук/KPRP

Текст публікується одночасно в польському щомісячнику «Wszystko Co Najważniejsze» в рамках проекту «Десятиліття Центральної Європи», реалізованого спільно з Варшавською фондовою біржою.

Informacja wołyńska Волинська інформація

W Łucku zostaną zbadane podziemne korytarze południowo-zachodniego skrzydła klasztoru jezuitów odkryte podczas restauracji Wieży Czartoryskich.

У Луцьку дослідять підземну галерею південно-західного крила монастиря єзуїтів, виявлену під час реставрації башти Чорториських.

Zgodnie z informacjami Urzędu Statystycznego w ciągu roku żywność oraz napoje w obwodzie wołyńskim podrożały o 7,3%. Najbardziej wzrosła cena cukru, oleju oraz jajek.

Za danymi Głównego управління statystyki області, за рік на Волині продукти харчування та безалкогольні напої подорожчали на 7,3%. Найбільше ціни зросли на цукор, соняшникову олію i яйця.

Wołyński Obwodowy Szpital Kliniczny otrzymał licencję Ministerstwa Zdrowia Ukrainy na przeprowadzanie przeszczepów narządów.

Волинська обласна клінічна лікарня одержала ліцензію МОЗ України на проведення операцій із пересадки органів.

Naukowcy z Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego im. Łesi Ukrainki z okazji 150. urodzin poetki przygotowali do druku 14-tomowe wydanie jej dzieł.

Naukowci ВНУ імені Лесі Українки з нагоди 150-річчя від дня народження поетеси підготували до друку 14-томне видання її творів.

Nowowołyńska Rada Miejska złożyła wniosek do Ukraińskiego Funduszu Kultury o dofinansowanie opracowania wycieczki on-line po naziemnych i podziemnych obiektach jednej z kopalni węgla.

Нововолинська міськрада подала заявку до Українського культурного фонду з метою створення онлайн-екскурсії наземними та підземними об'єктами однієї з шахт міста.

Wołyński Szpital Onkologiczny poinformował, że w 2020 r. w obwodzie odnotowano wzrost zachorowań na nowotwory wśród dzieci.

Волинський медцентр онкології повідомив, що 2020 р. в області зросла захворюваність на рак серед дітей.

Представництво ЄС в Україні оголосило набір до Єврошколи-2021

Розпочався набір студентів та випускників закладів вищої освіти на онлайн-модулі EU Study Days in Ukraine (Єврошколи), які відбудуться в березні-червні 2021 р. Про це повідомляє Представництво Європейського Союзу в Україні.

Проєкт створено для тих, хто поділяє європейські цінності, прагне дізнатися більше про Європейський Союз, а також для тих, хто має власні ідеї та шукає можливості втілити їх разом з однодумцями. Під час навчання у Єврошколі молодь зможе зустрітися з провідними спікерами: дипломатами й експертами з ЄС та України. Формат навчальних модулів передбачає лекції, дискусії, живе спілкування, що дозволить учасникам значно покращити свої знання про Євросоюз та його співпрацю з Україною.

У 2021 р. заплановано 12 навчальних онлайн-модулів EU Study Days. Учасники Єврошколи представлять мініпроєкти, спрямовані на про-

сування інтересів громади, ідей європейської інтеграції, комунікацію, запобігання дезінформації тощо, які реалізують спільно з представниками мереж ЄС (євроклубами, інформаційними центрами ЄС, експертами Team Europe Ukraine, випускниками EU Study Days, Erasmus+, College of Europe).

Учасниками Єврошколи-2021 можуть стати студенти та випускники вишів з усіх регіонів України передусім із таких спеціальностей: міжнародні відносини, міжнародне та європейське право, європейські студії, міжнародна економіка та торгівля, фінанси, бізнес, політологія, право, філософія, історія, соціологія, культурологія, журналістика. Крім того, взяти участь можуть студенти і випускники інших економічних або технічних спеціальностей, які цікавляться європейською інтеграцією.

Знання англійської мови є обов'язковим. Для участі у відборі потрібно до 23:00 1 березня 2021 р. заповнити заявку за посиланням: <http://bit.ly/EUStudyDays2021>.

Відбір передбачає два етапи: 1) відбір за анкетами до 5 березня; 2) онлайн-тест з метою перевірки знань на європейську тематику, а також (у випадку необхідності) онлайн-співбесіда для перевірки рівня володіння англійською.

Переможців відбору повідомлять особисто електронною поштою не пізніше 10 березня 2021 р.

Цього року у Єврошколі передбачені такі навчальні модулі: 1) взаємовідносини Україна-ЄС;

2) основні компоненти європейської інтеграції України: імплементація угоди про асоціацію, допомога ЄС, можливості програм ЄС;

3) запобігання дезінформації/боротьба з фейками;

4) цифровізація: політика ЄС, кібербезпека, цифрові права;

5) європейські цінності та ідентичність;

6) зелений курс та екологічна трансформація;

7) регіональний розвиток, реформа місцевого самоврядування та децентралізація;

8) східне партнерство;

9) відповідь ЄС на конфлікти;

10) міграція та управління кордонами;

11) побудова кар'єри в ЄС: навички та можливості;

12) інформаційна та комунікаційна політика.

Довідка: EU Study Days in Ukraine – освітній проєкт Представництва Європейського Союзу в Україні, започаткований у 2013 р. Мережа випускників нараховує понад 1400 осіб. Проєкт має на меті розвиток мережі випускників, які цікавляться питаннями європейської інтеграції й спільно реалізують ініціативи в різних сферах діяльності. EU Study Days допомагають знаходити однодумців, які бачать розвиток України як європейської держави.

Детальна інформація щодо участі у проєкті: eustudydays@gmail.com.

Oto Ukrainiec Mikołaj Zahorujko. Część 3

Українець Микола Загоруйко. Частина 3

Mikołaj Zahorujko był wspaniałym mówcą, tylko nikt z jego otoczenia tego nie doceniał i nie miał chęci go wysłuchać (początek w nr. 1 z 14.01.2021, kontynuacja w nr. 2 z 28.01.2021).

Mówił, że w 1943 r. ludzie nagle jakby zapomnieli o otaczającym ich świecie, toczącej się potwornej wojnie, dążąc do wytracenia sąsiadów Polaków.

Potem milczał, ja robiłem notatki, po chwili kontynuował: «Na szczęście, wielu temu nie uległo, zachowali się przyzwoicie i na ich pamięci można budować przyszłość narodu. Jednym z takich ludzi był świąszczennik z Werbca, który nie poparł banderowców, nawoływał ich do opamiętania. Został zabrany z żoną, czworgiem dzieci i służącą do Korostu, a tam wszystkich związali razem drutem kolczastym i utopili w Horyniu». Mikołaj opowiadając o tym mordzie, nie wymienił daty, może ktoś z Czytelników to uzupełni (polski historyk ukraińskiego pochodzenia Igor Hałagida podaje jego nazwisko – ojciec Jewgenij Kuszpita; tę wiedzę zaczerpnąłem z materiałów historyka Grzegorza Naumowicza).

Mikołaj się zamyślił, wtędy zadałem mu pytanie, kiedy ukształtował się jego pogląd na tamte wydarzenia. Bez pośpiechu rozpoczął kolejną opowieść, wzbudzając tym samym ciekawość. Niewielu z setek moich rozmówców mogło się z nim równać. On opowiadał, a ja słuchałem i dalej notowałem, dlatego opisuję to, co mi przekazał.

Mordy na pojedynczych Polakach dokonywane były również bez udziału banderowców, na własną rękę, przy użyciu narzędzi gospodarskich. Wiele wcześniejjszych konfliktów załatwiano właśnie w ten sposób. Pomiędzy Wyrką a Siedliskiem, tuż koło Ostrówek, mieszkał biedny Polak Jan Zieliński. Miał kilkoro małych dzieci i żonę chorą na gruźlicę. W nędznej stajni obok krowy trzymał jeszcze maciorę i to było całe jego gospodarstwo, bo pola nie posiadał. Zajmował się walizkowym handlem pod opustach. Rozkładał dewocjonalia na lnianej szmacie pościelonej na ziemi, czasem coś sprzedawał. Pod koniec marca 1943 r., jak już można było poruszać się wozem, bo śnieg schodził z pól, wybrał się do Romejek, aby zamienić proszę na siano. Przejedźdał koło domu Zahorujków, rozmawiał z ojcem Mikołaja, po czym stwierdził, że musi jechać, aby za dnia wrócić. Wieczorem przed spaniem ojciec powiedział, że Zieliński pewnie wybrał drogę przez Wyrkę, bo tędy nie wracał.

Nazajutrz rano Ukrainiec Nicypor z Perespy pędził konno przez Ostrówki i wołał: «Zieliński zabity i spalony». Ojciec zabronił Mikołajowi wychodzić z domu, nic nie było wiadomo, kto i za co go zabił. On posłusznie siedział i czekał, co się będzie działo. Po przejechaniu ze strony Wyrki kilku furmanek pełnych ludzi ojciec Mikołaja nie wytrzymał z ciekawości i kazał mu służyć za nimi, żeby zobaczyć, co się stało. Dołączył więc do kilku polskich chłopców i razem pobiegli za furmankami.

W lesie blisko Perespy (chodzi o Perespę koło Wyrki, była jeszcze druga Perespa koło Suni nad Horyniem), przy samej drodze, oczom Mikołaja ukazał się potworny widok. Lamentująca żona Zielińskiego podtrzymywana przez ludzi stała przy wypalonym ognisku. Szczątki rozpoznawała po rozdartych butach i stalowej klamrze od pasa. Zeszli się Polacy i Ukraińcy z Perespy, Ostrówek, Siedliska i Wyrki. Mężczyźni rozprawiali o sprawcach, kobiety płakały, a dzieci z przerażeniem patrzyły na ludzkie szczątki.

Wyjaśniło się wtędy, że Zieliński wracał bardzo zmęczony przed zmrokiem pieszo, już wcześniej stracił wóz z koniem, który pożyczył mu sąsiad. Chwilę później przyjechało konno kilku obcych uzbrojonych Ukraińców, złapali miejscowego chłopca i nakazali mu powiedzieć, w którą stronę uciekł Lach. On przestraszony wskazał leśną drogę. Potem już tylko słyhać było lament wniebogłosy maltretowanego Zielińskiego palonego na przymie chrustu (nazbierał ją wcześniej Ukrainiec Karp, ale nie miał czym przywieźć do domu, schła więc przez całe lato). Nikt z Perespy nie odważył się do rana wyjść z domu.

Potężna lawina ruszyła i szybko zmiotła Polaków z Wołynia. We wsiach ukraińskich wiosną 1943 r. zaczęło się dziać coś nowego. Prawie wszystkich mężczyzn przymusowo wciągnięto na listę Samoobronnych Kuszczowych Widdiów (SKW). Od tego czasu Werbce Wielkie stało się «Stanicą SKW», a razem z Werbce Małym, Butejkami, Kryczyłskiem i Korostem tworzyło «Kuszc SKW». Powołane do obrony, okazały się wkrótce zaplecze do rzezi na Polakach. Chłopi ukraińscy jeszcze tego nie wiedzieli. Zobowiązani, przymusowo ćwiczyli fechtunek pikami, widłami, uczyli się zadawać ciosy siekierą. Nauka nie poszła w las, posłużyła jednak nie do obrony, a do ataku i zbrodni. Panowała konspiracja, więc nikt nie pytał, kto ich szkoli, jak się nazywa i skąd przychodzi. Wszyscy jednak wiedzieli, że prym powidomkowi wiedli przybyłszy z Galicji. Poznano ich po czynach, mowie i używanych przekleństwach nieznanym na Wołyniu.

Po przesłuchaniu i pobiciu przez sowieckich partyzantów, Iwan Hryszczenko nie mógł dojść do siebie (pisałem o tym w odcinkach o nauczycielu Janie Skibie, komendancie polskiej samoobrony w Wyrce opublikowanych w nr. 23 z 3.12.2020 oraz nr. 24 z 17.12.2020). Przez kilka tygodni leżał obolały lub udawał, a historia nie zatrzymywała swego biegu. Kiedy wyzdrowiał, przestał być szucmanem, a w międzyczasie prawie wszystkich jego koledzy zdezerterowali ze służby. Jednak większość z nich nie poszła do banderowców, jak powszechnie sądzono, a rozeszła się do domów, dość mieli wojny. Z Werbca Wielkiego było 20 szucmanów, kilku ukrywało się aż do «wyzwolenia», nikt nie wiedział, że w ogóle żyją. Iwan Hryszczenko po dezercji z szucmansaftu znalazł sobie nową funkcję, w opisie Mikołaja był «kierownikiem w stanicu» (wielu szczegółów w rozmowach nie dopytałem, np. tego, co to była za funkcja).

W międzyczasie zabito komendanta Jana Skibę. Wtedy wszystko nagle się skończyło. Ukraińcy nie puścili dzieci na pogrzeb nauczyciela. W tym samym czasie do domu Ignata Melnyka w Konotopach koło Huty Stepańskiej przyjechali furmanką Polacy z Huty, aby zabrać mu posiadaną posowiecką broń z 1941 r. Wszystko odbywało się w spokoju. Ignat był lubianym przez Polaków sąsiadem. Najpierw oddał «jaszczyki» (pol. pułda – red.) z amunicją, potem ukrytą broń. Jak już Hucianie mieli odjeżdżać, nie wiadomo, dlaczego, rzucił się do ucieczki.

Nikt go nie ścigał, a wszyscy ze zdziwieniem przyglądali się, jak ucieka w stronę rzeczki. Wtedy jakiś obcy, bo pochodzący z uciekinierów, odruchowo strzelił mu w plecy, a on padł. Hu-

Mikołaj Zahorujko був чудовим співрозмовником, тільки ніхто з його оточення цього не цінував і не мав бажання його вислухати (початок в № 1 від 14.01.2021 р., продовження в № 2 від 28.01.2021 р.).

сидів і чекав, що буде далі. Коли зі сторони Вирки проїхали кілька фурманок, повних людей, батько Миколи не витримав – із цікавості наказав сину вирушити за ними, щоби побачити, що сталося. Той доєднався до кількох польських хлопців і вони разом побігли за возами.

У лісі неподалік Переспи (йдеться про Переспу біля Вирки, була ще Переспа біля Суні на Горині), біля самої дороги, перед очима Миколи постало жажливе видовище. Жінка Зелінського, яку підтримували люди, заходилася риданнями біля перегорілого вогнища. Останки вона впізнала по подертих черевиках і металевій пряжці від пояса. Зійшлися поляки й українці з Переспи, Острівків, Седлиська і Вирки. Чоловіки гомоніли, хто ти це міг зробити, жінки плакали, а діти з острахом дивилися на людські останки.

Тоді з'ясувалося, що Зелінський повертався дуже втомлений перед смерком пішки, ще раніше він втратив воза з конем, яких йому позичив сусід. Невдовзі верхи приїхали кілька немісцевих озброєних українців, зловили місцевого хлопчину і звелили йому сказати, в яку сторону втік лях. Той, наляканий, показав їм лісову дорогу. Потім було чути лише пронизливе волання катованого Зелінського, якого палили на стосі хмизу (його раніше назбирав українець Карпо, але не мав чим привезти додому, тож купа сохла так усе літо). Ніхто з Переспи не відважився до ранку вийти з дому.

Могутня лавина ринула і швидко змела поляків із Волині. В українських селах навесні 1943 р. почало дітяться щось нове. Майже всіх чоловіків примусово записали в Самооборонні куцкові відділи (СКВ). З того часу Велике Werbce стало станицею СКВ, а разом із Малим Werbce, Бутейками, Кричильськом і Коростом входило в «куц СКВ». Створені для ділянки оборони, вони згодом стали базою для різанини поляків. Українські селяни ще цього не знали. Їх зобов'язали вчитися колоти піками, вилами, завдавати удари сокирою. Наука не пішла в ліс, проте послужила для оборони, а для нападу і злодіянь. Тоді панувала конспірація, тож ніхто не запитував, хто їх навчає, як їх звати і звідки вони. Проте всі знали, що керують усім українці, прибулі з Галичини. Вони відрізнялися поведінкою, мовою і вживанням лайки, незнані на Волині.

Після допиту й побиття радянськими партизанами Іван Грищенко довгенько не міг оклигати (я писав про це в тексті про вчителя Яна Скібу, коменданта польської самооборони у Вирці, опублікованому в № 23 від 3.12.2020 р. та № 24 від 17.12.2020 р.). Кілька тижнів він лежав хворий або вдавав такого, але історія не зупинялася. Коли Іван одужав, перестав бути шучманом, а в цей час майже всі його товариші по службі дезертували. Однак більшість із них не пішла до бандерівців, як багато хто вважає, а розійшлася додому – з них було досить війни. 20 шучманів із Великого Werbca переходили до Галичини. Ігната як сусіда поляки любили. Спочатку він віддавав ящики з патронами, потім сховану зброю. Як уже гутиани мали їхати, Ігнат, невідомо чому, кинувся втікати.

У цей час убили коменданта Яна Скібу. Тоді все раптово закінчилося. Українці не пустили дітей на похорони вчителя. Десь тоді до хати Ігната Мельника в Конотопі біля Гути Степанської приїхали фурманкою поляки з Гути, щоб забрати в нього радянську зброю, яка залишилася з 1941 р. Усе відбувалося спокійно. Ігната як сусіда поляки любили. Спочатку він віддавав ящики з патронами, потім сховану зброю. Як уже гутиани мали їхати, Ігнат, невідомо чому, кинувся втікати.

Ніхто його не наздоганяв, усі зі здивуванням дивилися, як чоловік тікає в сторону річки. Тоді хтось із чужих, тобто з поляків-утікачів,

cianie wyrwali mu broń i wołali: «Durniu, po coś strzelił», a jeden z Sawickich trzasnął go w głowę pięścią. Nikt jednak nie poszedł za Ignatem, bo byli pewni, że jest zabity. Wszystkiemu z rozpaczą przyglądał się syn Ignata, Paweł. Kiedy od Hucian usłyszał «wybaczać», kiwnął głową, a potem rękami złapał się za nią i tak stał w odrętwieniu. Hucianie odjechali, a on ponaglany przez kobiety ruszył z nimi za ojcem, ale go nie znalazł. Pozostała nadzieja, że żyje, ale nigdzie go nie było. Ignat wprawdzie został trafiony, ale kula przeszła na wylot przez bok. Schował się w łoży koło rzeczki, przeczekał do nocy i poszedł do Werbca Wielkiego. Tam doszedł do zdrowia.

Nie minęły dwa tygodnie, a nie było już Ukraińców w Ostrówkach, uciekli do swoich, podobnie jak i Polacy. Niezwłocznie za ojcem dom opuścił również syn Ignata, Paweł Melnyk z żoną Nadią z d. Borodawską. Po niedługim czasie rodzinę Melnyków spotkało straszne nieszczęście. Żonę Pawła, Nadię, która była w ciąży, ktoś posłał do domu w Konotopach, aby przyniosła «berdo» do tkania płótna (*płoch* – red.). Prawdopodobnie uczynił to mąż związany z melnykowcami – za ich namową mógł wysłać ją jako zwiadowczynię. Paweł wiedział, że z rąk Hucian nic jej nie grozi. Razem z nią dla dodania odwagi poszła jej siostra. Poszły i przepadły bez wieści, nigdy nie wyjaśniła się tajemnica ich zaginięcia.

Paweł Melnyk w powojennej Hucie był nauczycielem, bardzo przyjaźnie odnosił się do Polaków. Pomagał w upamiętnieniach huciańskich, przyjmował Polaków i gościł ich. Utrzymywał bliskie kontakty z Edwardem Kwiatkowskim, Julianem Libnerem, a przede wszystkim z generałem Czesławem Piotrowskim. Paweł prosił o jakąkol-

wiek informację, chciał choćby kości bliskich zbierać, żeby jego dusza przed śmiercią zaznała spokoju. Starano się już w latach 70. wyjaśnić tę sprawę, ale nic nie ustalono. Szczególnie Piotrowski (autor książki «Krwawe żniwa») i kilku innych wybitnych opracowań) ze wszelkich sił próbował dojść do prawdy, przepytując kilkadziesiąt wtedy jeszcze żyjących Hucian. Z całą pewnością nikt z rodowitych Hucian i Polaków z okolicznych wsi tego nie zrobił. Najbardziej prawdopodobne wydaje się, że zostały zabite jednak przez Polaków, którzy byli uciekinierami i niejednokrotnie mieli wymordowane rodziny. W ten sposób szukali zemsty, zawsze jednak czynili to samowolnie, bez wiedzy huciańskiej samoobrony.

Paweł Melnyk nigdy nie dowiedział się, kto i gdzie zabił jego ciężarną żonę. Zmarł spokojnie, nie nosił w sobie nienawiści. W pamięci Polaków zapisał się najlepszymi literami.

Jakże niewiele potrzeba, aby uzdrowić stosunki polsko-ukraińskie. Wystarczy wspomnieć wielkiego duchem i umysłem Pawła Melnyka i to, jak Hucianie prosili go o wybaczenie. Wystarczy powiedzieć sobie nawzajem: «Wybaczcie». Nienawiść nigdzie nas nie doprowadzi, co najwyższe stanie się naszą wspólną zgubą.

(Ciąg dalszy w następnym numerze).

Janusz HOROSZKIEWICZ
Zdjęcie udostępnione przez autora
pochodzi ze zbiorów Edwarda Kwiatkowskiego

Na zdjęciu: Paweł Melnyk. Tu stał dom Pawła Libery. Koniec lat 60.

wistrzelił йому в спину – Ігнат упав. Гутяни вирвали в того, хто стріляв, зброю й закричали: «Дурню, навіщо ти вистрелив?» Один із Савіцьких навіть гупнув його кулаком в голову. Ніхто, однак, не пішов за Ігнатом, бо всі були впевнені, що він мертвий. На все це з розпачем дивився його син Павло. Коли він почув від гутян «вибачай», кивнув головою, а потім руками схопився за неї і так застиг. Гутяни поїхали, а він на вмовляння жінок вирушив разом із ними за батьком, але його не знайшли. Залишалася надія, що він живий, але його ніде не було. В Ігната справді влучили, але куля пройшла навиліт через бік. Він сховався в лозах біля річки, переcheкав до ночі й пішов у Велике Вербче. Перебував там, доки не одужав.

Не минуло і двох тижнів, а в Острівках уже не було українців – утекли до своїх, як робили поляки. Негайно за батьком дім покинув син Ігната Павло Мельник із дружиною Надією, у дівоцтві Бородавською. Невдовзі сім'ю Мельників спіткало страшне нещастя. Дружину Павла Надію, яка була вагітна, хтось відправив до дому в Конотопи за бердом для ткання полотна. Мабуть, це зробив її чоловік, пов'язаний із мельниківцями, – за їхньою намовою він міг послати жінку як розвідницю. Павло знав, що зі сторони гутян їй нічого не загрожує. Разом із нею, щоби було не так страшно, пішла її сестра. Пішли і пропали безвісти, так і не з'ясувалися обставини їхнього зникнення.

Павло Мельник після війни був учителем у Гуті. Він дуже приязно ставився до поляків. Допомагав їм вшанувати пам'ять про поляків у Гуті, приймав їх у себе. Тісно контактував з Едвардом Квятковським, Юліаном Лібнером,

а особливо з генералом Чеславом Пьотровським. Павло просив їх допомогти хоч щось довідатися, хотів захоронити останки близьких, щоби його душа перед смертю пізнала спокій. Вони намагалися в 70-х рр. прояснити справу, але їм це не вдалося. Пьотровський (автор книги «Криваві жнива») і кількох інших робіт) з усіх сил намагався з'ясувати правду, опитав кількохсот живих іще тоді гутян. Упевнено можна сказати, що ніхто із місцевих та поляків із навколишніх сіл цього не зробив. Найбільш імовірно, вбили їх усе-таки поляки, які були біженцями і часто мали замордовані сім'ї. Таким чином вони шукали помсти, проте завжди чинили це самовільно, без відома гутянської самооборони.

Павло Мельник так і не довідався, хто і де вбив його вагітну дружину. Він помер спокійно, не маючи до когось ненависті. У пам'яті поляків його ім'я записане найкращими словами.

Як же небагато треба, щоби зцілити польсько-українські відносини. Досить згадати великого духом і помислами Павла Мельника, і те як гутяни просили в нього вибачення. Достатньо просто попросити вибачення один в одного. Ненависть нікуди нас не приведе, але стане нашою спільною згубою.

(Продовження в наступному номері).

Януш ГОРОШКЕВИЧ
Фото з архіву Едварда Квятковського
редакції надав автор

На фото: Павло Мельник. Тут стояв дім Павла Лібери. Кінець 60-х рр.

Wydano kolejny tom z serii «SYBIR»

Вийшов у світ черговий том із серії «SYBIR»

W Muzeum Pamięci Sybiru ukazała się popularno-naukowa monografia «Życie na Kresach. Województwa II Rzeczypospolitej (1919–1939)» autorstwa prof. Wojciecha Śleszyńskiego. 19 lutego w Białymstoku odbędzie się oficjalna prezentacja książki. Będzie można uczestniczyć w niej on-line na profilu Muzeum na Facebooku.

Drugi w kolejności tom z pięcioletniej serii «SYBIR» (widać tę nazwę na grzbietach książek w postaci pojedynczych liter), przygotowywanej przez Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku, poświęcony jest wschodnim ziemom II Rzeczypospolitej. Autor, uznany badacz kresowych dziejów, podchodzi do skomplikowanej materii, jaką było życie tamtejszej społeczności, z naukową precyzją, używając przy tym klarownego, a zarazem obrazowego języka. Opisuje pokrótce wojnę polsko-bolszewicką, powstanie administracji, stosunki narodowościowe i religijne, politykę władz, gospodarkę, oświatę i kulturę. Traktuje Kresy bez zbędnej mitologizacji, ale też i bez nadmiernego krytycyzmu. «Rozbraja» stereotypy, docieka przyczyn konfliktów między poszczególnymi społecznościami, nie unika opisu ani ocen spraw trudnych i kontrowersyjnych. Namawia, by «spojrzeć na dawne ziemie wschodnie II Rzeczypospolitej przede wszystkim jako na obszar, gdzie krzyżowały się i nakładały różne uwarunkowania polityczne i społeczne, gdzie mieszały się wpływy kulturowe i gospodarcze».

Bogato ilustrowana archiwalnymi zdjęciami książka to kompendium wiedzy o życiu tych ziem w dwudziestolecu międzywojennym.

Fragment zakończenia książki: «Choć Rzeczpospolita przegrała Kresy w wyniku II wojny światowej i zachodzących w tej części Europy zmian geopolitycznych, to nie bez znaczenia pozostały także efekty błędnie prowadzonej polityki wewnętrznej. Większość Polaków ziem kresowych uznawała za «odwieczne polskie», a obecność «innych» mogła być tam co najwyżej tolerowana. Państwo podjęło zbyt mało działań mających na celu pozyskanie mniejszości narodowych. Trudno się zatem dziwić, że we wrześniu 1939 r. miejscowe społeczności bez żalu, a w najlepszym przypadku z obojętnością, żegnały się z II Rzeczpospolitą, która nigdy nie stała się do końca ich państwem».

Dotychczas Muzeum Pamięci Sybiru wydało pierwszy i trzeci tom z serii «SYBIR»: «W krajnie zesłań. Losy Polaków na Syberii do 1914 r.» autorstwa prof. Grzegorza Zackiewicza oraz «Przyszli ze Wschodu. Okupacja sowiecka ziem wschodnich II Rzeczypospolitej (1939–1941)» autorstwa prof. Wojciecha Śleszyńskiego i dr. Marcina Zwolskiego. W przygotowaniu są jeszcze dwa tomy dotyczące życia codziennego na zesłaniu oraz powojennych internowań i deportacji sowieckich.

MW

У Музеї пам'яті Сибіру вийшла друком науково-популярна монографія професора Войцеха Слешинського «Життя на Кресах. Воєводства II Речі Посполитої (1919–1939)». 19 лютого в Білостоці відбудеться офіційна презентація цього видання. За її перебігом можна буде спостерігати на сторінці музею у Facebook.

економіку, освіту та культуру. Автор сприймає Креси без зайвої міфологізації, але й без надмірної критики. Він руйнує стереотипи, висвітлює причини конфліктів між окремими спільнотами, не уникає опису й оцінки складних і суперечливих тем та заохочує «поглянути на колишні східні землі Другої Речі Посполитої насамперед як на територію, де перетиналися та взаємодіяли різні політичні й соціальні погляди, де перемішувалися культурні й економічні впливи».

Багато ілюстрована архівальними фото книга – це зібрання основних знань про життя на цих землях у міжвоєнному двадцятилітті.

Ось фрагмент із прикінцевої частини видання: «І хоча Польща втратила Креси в результаті Другої світової війни та геополітичних змін, які розпочиналися в цій частині Європи, наслідки хибної внутрішньої політики все ще давалися взнаки. Більшість поляків вважали східні території «спокоєвно польськими», а з присутністю «інших» там могли щонайбільше погоджуватися. Держава зробила занадто мало, щоб здобути прихильність національних меншин. Тому не доводиться дивуватися, що у вересні 1939 р. місцеве населення без жалю, а у кращому випадку – з байдужістю, прощалося з Другою Річчю Посполитою, яка так і не стала їхньою державою».

Раніше Музей пам'яті Сибіру видав перший та третій томи із серії «SYBIR»: «У країні zesłań. Доля поляків у Сибіру до 1914 р.» професора Гжегожа Зацкевича та «Прийшли зі Сходу. Радянська окупація східних земель Другої Речі Посполитої (1939–1941)» професора Войцеха Слешинського і Марціна Звольського. Готуються до друку ще два томи, присвячені повсякденному життю на zesłannі, післявоєнним інтернуванням і радянським депортаціям.

BM

W Łucku otwarto odnowione Centrum Informacji Turystycznej i Usług

У Луцьку оновили Центр туристичної інформації та послуг

8 lutego zostało otwarte odnowione Centrum Informacji Turystycznej i Usług położone przy ulicy Senatorki Lewczaniwskiej 2 w Łucku.

Iryna Charczuk, pełniąca obowiązki dyrektora Centrum Informacji Turystycznej i Usług, powiedziała, że w środku zrekonstruowano oświetlenie, odnowiono sufit, zwiększono liczbę miejsc dla odwiedzających, m.in. pojawiły się tu wygodne kanapy i krzesła, zamontowano regał na upominki i materiały informacyjne, kupiono nowy telewizor, rzutnik oraz ekran.

Nowy wygląd zyskała także recepcja, którą ulokowano w przedniej części przeciętego samochodu ŁuAZ 969M «Wołynianka» produkowanego w Łuckiej Fabryce Samochodowej w latach 70–90. Samochód-recepcję pomalował łucki malarz Andrij Kalkow.

Iryna Charczuk podkreśliła, że «Wołynianka» jest jedną z łuckich atrakcji turystycznych. Można nawet odbyć tym pojazdem wycieczkę po mieście.

Powiedziała także, że Centrum Informacji Turystycznej i Usług zostało wyremontowane z myślą o tym, żeby wszyscy odwiedzający mogli poczuć ducha miasta, ponieważ to tu turyści przybywający do Łucka przychodzą najczęściej. Mogą uzyskać różne informacje o mieście, dowiedzieć się o jego atrakcjach, obiektach, które warto zwiedzić, trasach turystycznych, otrzymać bezpłatne przewodniki i mapy, kupić upominki, certyfikaty na wycieczki i gry terenowe.

Kierownik Wydziału Turystyki i Promocji Miasta Łucku Kateryna Telipska dodała, że środki na odnowienie Centrum Informacji Turystycznej i Usług uzyskano z budżetu Łuckiej Rady Miejskiej: «Otrzymaliśmy wsparcie Rady Miejskiej,

poza tym Program Rozwoju Turystyki w Łucku został dofinansowany w wystarczającym stopniu, a ponieważ w 2020 r. ze względu na pandemię nie mogliśmy zrealizować wszystkich planów, postanowiliśmy skierować część środków na odnowienie Centrum Informacji Turystycznej i Usług funkcjonującego w mieście od 2012 r.»

Według niej w latach 2016–2019 liczba turystów przybywających do Łucka ciągle się powiększała, dlatego w nowym sezonie Centrum ma zamiar wdrożyć kartę turystyczną, zacząć sprzedaż biletów do muzeów, galerii i teatrów, a także biletów komunikacji kolejowej, rozpocząć rezerwowanie pokojów oraz opracować nową ofertę turystyczną.

Olga SZERSZEŃ

Оновлений Центр туристичної інформації та послуг, який працює на вулиці Сенаторки Левчанівської, 2 в Луцьку, презентували 8 лютого.

Як розповіла виконавча обов'язків директора Центру туристичної інформації та послуг Ірина Харчук, у закладі реконструювали освітлення, замінили стелю, збільшили кількість місць для відвідувачів, розмістивши в холі зручні канапи та стільці, зробили нішу для сувенірної продукції та поліграфічних матеріалів, придбали телевизор, проєктор і екран для нього.

Впадає в око нова рецепція – її облаштували в частині автомобіля ЛуАЗ-969М «Волянська», який виготовляли на Луцькому автомобільному заводі в 70–90-х рр. Авторецепцію розмалював місцевий художник Андрій Кальков.

Ірина Харчук акцентувала, що всюди – одна з туристичних фішок Луцька. В обласному центрі навіть проводять туристичні прогулянки на транспортному засобі цієї марки.

Очільниця центру туризму зауважила, що заклад вирішили оновити, аби всі відвідувачі змогли відчути дух міста, адже саме сюди туристи, які приїхали до Луцька, звертаються найчастіше. Тут вони можуть отримати потрібну інформацію про місто, його родзинки, об'єкти, які варто відвідати, туристичні маршрути, безоплатно взяти путівники та карти, придбати сувеніри, сертифікати на екскурсії та квести.

Керівниця управління туризму та промоції міста Катерина Теліпська додала, що кошти на оновлення Центру туристичної інформації та послуг виділили з бюджету Луцької міської ради: «Міськрада нас підтримала і Програма розвитку туризму в місті Луцьку була достатньо добре профінансована, але оскільки у 2020 р. через пандемію коронавірусу ми не змогли реалізувати всі заплановані заходи, було вирішено спрямувати частину коштів на оновлення Центру туристичної інформації та послуг, який працює в місті з 2012 р.»

За її словами, із 2016 до 2019 р. кількість туристів, які приїжджали в Луцьк, постійно збільшувалася, тому в планах центру на новий сезон – впровадження туристичних сіті-кард, продаж квитків до музеїв, галерей і театрв, реалізація залізничних квитків, бронювання житла та розробка нових туристичних пропозицій.

Ольга ШЕРШЕНЬ

Uczestnicy projektu «Metropolitanka» otrzymali zaświadczenia

Учасники проєкту «Metropolitanka» отримали сертифікати

Niedawno uczestnicy projektu «Metropolitanka – witamy / ласкаво просимо / добро пожаловать» zorganizowanego przez Instytut Kultury Miejskiej w Gdańsku otrzymali zaświadczenia o ukończeniu kursu przewodnickiego «Stocznia Gdańska Szlakami Kobiet».

Projekt «Metropolitanka» przewidywał bezpłatne szkolenia dla 30 osób. Przewodnicy ukraińsko- i rosyjskojęzyczni poznawali trasę «Stocznia Gdańska Szlakami Kobiet» poświęconą m.in. takim słynnym pracownicom stoczni, działaczkom społecznym oraz uczestniczkom sierpniowych strajków 1980 r., jak Anna Walentynowicz, Alina Pienkowska oraz Ewa Ossowska.

Szkolenia dla przewodników trwały latem i jesienią 2020 r. W programie znalazły się wykłady o NSZZ «Solidarność», kobietach pracujących w polskich stoczniach po II wojnie światowej, dziedzictwie kulturowym i industrialnym Stoczni Gdańskiej. Uczestnicy kursu brali udział w warsztatach przewodnickich oraz wycieczkach, w tym trasą «Stocznia Gdańska Szlakami Kobiet. Trasa Pracownic», «Anna Walentynowicz – legenda Solidarności» oraz «Współczesny przemysł stocz-

niowy». Spotkali się również z historykami, przewodnikami oraz projektantami statków. Odbyło się także spotkanie z koleżanką Anny Walentynowicz Urszulą Ściubeł, która pracowała w Stoczni Gdańskiej przez ćwierć wieku.

Program «Metropolitanka – witamy / ласкаво просимо / добро пожаловать» został zrealizowany przez Instytut Kultury Miejskiej w Gdańsku w partnerstwie z Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek, Związkiem Ukraińców w Polsce – koło w Gdańsku oraz Europejskim Centrum Solidarności. Projekt dofinansowało Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego ze środków pochodzących z Funduszu Promocji Kultury.

Rusłana MELNYK,
uczestniczka projektu «Metropolitanka»

Нещодавно учасники проєкту «Metropolitanka – witamy/ласкаво просимо/добро пожаловать», організованого Інститутом міської культури в Гданську, отримали свідоцтва про закінчення курсу для гідів «Гданська корабельня – шляхами жінок».

Проєкт «Metropolitanka» передбачав безплатні заняття для 30 осіб. Українсько- та російськомовні екскурсоводи вивчали маршрут «Гданська корабельня – шляхами жінок», присвячений, зокрема, таким відомим працівницям верфі, громадським діячкам та учасницям серпневого страйку 1980 р., як Анна Валентинівич, Аліна Пенковська та Ева Оссовська.

Навчання гідів тривало влітку та восени 2020 р. Програма містила лекції про профспілку «Солідарність», жінок на польських корабельнях після Другої світової війни, культуру та індустріальну спадщину Гданської корабельні. Учасники курсу взяли участь у майстер-класах, присвячених методиці роботи екскурсовода, та тематичних екскурсій, серед яких – «Гданська корабельня шляхами жінок. Дорога працівниць», «Анна Валентинівич – ле-

генда «Солідарності» та «Сучасна суднобудівна промисловість». Слухачі зустрілися з істориками, гідями та проєктантами сучасних кораблів. Відбулася також зустріч із колегою Анни Валентинівич Уршулою Щюбел, яка працювала на Гданській корабельні чверть століття.

Проєкт «Metropolitanka – witamy/ласкаво просимо/добро пожаловать» реалізував Інститут міської культури в Гданську в партнерстві з Центром підтримки іммігрантів та іммігранток, Гданським відділом Спілки українців у Польщі та Європейським центром «Солідарності». Фінансову підтримку надало Міністерство культури і національної спадщини Польщі. Кошти походили з Фонду промоції культури.

Русłана МЕЛЬНИК,
учасниця проєкту «Metropolitanka»

Suwałki i Tarnopol będą się poznawać poprzez biblioteki

Сувалки та Тернопіль пізнаватимуть одне одного через бібліотеки

Бібліотека Publiczna im. Marii Konopnickiej w Suwałkach w województwie podlaskim i Tarnopolska Rada Miejska realizują projekt «Poznajmy się – Ukraińcy w Suwałkach. Polacy w Tarnopolu» w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska–Białoruś–Ukraina 2014–2020.

Публічна бібліотека імені Марії Конопницької в Сувалках, що в Підляському воєводстві, та Тернопільська міська рада спільно реалізують проект «Пізнаймо один одного – українці в Сувалках, поляки в Тернополі» в рамках Програми транскордонного співробітництва Польща–Білорусь–Україна 2014–2020.

Як подано на stronie internetowej Programu, głównym celem projektu jest promocja kultury lokalnej i historii, wzajemne zrozumienie pomiędzy Polską a Ukrainą, nawiązanie kontaktów na poziomie specjalistów, co przyczyni się to do poprawy wizerunku obu miast oraz ich dostępności dla odwiedzających: «Zespół projektowy postanowił więc zbliżyć do siebie ludzi z obu krajów. I wybrano do tego najbardziej relaksujące, wygodne i inspirujące miejsce – bibliotekę. Współcześnie jest ona nie tylko pomieszczeniem, gdzie można w ciszy cieszyć się książką, ale także centrum życia społecznego i kulturalnego, które może przyciągnąć szeroką publiczność».

W ramach realizacji polsko-ukraińskiego projektu zorganizowane zostaną następujące przedsięwzięcia: Dni Kultury Suwalskiej w bibliotekach Tarnopola, Dni Kultury Tarnopolskiej w Suwałkach, akcja «Książka, która zmieniła moje życie», podczas której zostaną zebrane ukraińskie i polskie książki dla uzupełnienia zasobów bibliotecznych, wyjazdy studyjne pracowników bibliotek «Uczmy się od siebie nawzajem». Oprócz tego powstaną dwie strony internetowe, zostaną opublikowane materiały promocyjne, zakupione regały na nowe książki dla bibliotek i przygotowane nagrania audiobooków z bajkami w dwóch językach dla osób z wadami słuchu. Wszystkie wydarzenia odbędą się w pierwszej połowie 2021 r.

Łączny budżet projektu «Poznajmy się – Ukraińcy w Suwałkach. Polacy w Tarnopolu» wynosi 54 245 euro, z czego 48 821 euro to współfinansowanie z Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa. Strona ukraińska otrzyma 21 115 euro, w tym 2 150 euro z budżetu Rady Miejskiej Tarnopola.

Як повідомив у програмі «Novyny» на каналі телевізійному Т1 Андрій Романюк, szef wydziału przygotowania projektów Rady Miasta Tarnopola, pierwsza konferencja w ramach projektu została zorganizowana on-line 28 stycznia, ponieważ z powodu pandemii koronawirusa pol-

scy partnerzy nie mogli przyjechać do Tarnopola. Natomiast ostatnia konferencja, która ma się odbyć w Suwałkach, zaplanowana jest na początek września.

«Tarnopol i Suwałki są otwarte na współpracę. Pragniemy, aby w przyszłości rozwijała się ona również na innych płaszczyznach. Czynimy to dlatego, żeby Ukraińcy, którzy mieszkają i pracują w Polsce, nie ograniczali się tylko do wykonywania swoich obowiązków w pracy», – powiedział kanałowi telewizyjnemu Т1 prezydent Suwałk Czesław Renkiewicz.

MW
Fot.: Tarnopolska Rada Miejska

Як вказано на сайті програми, головна мета проекту – промоція місцевої культури та історії, налагодження взаєморозуміння між Польщею та Україною, встановлення контактів на рівні фахівців, що сприятиме покращенню іміджу двох міст і їхній доступності для відвідувачів: «Команда проекту вирішила зробити людей із двох країн ближчими та обрала для цього найбільш розслаблююче, комфортне та надихаюче місце – бібліотеку. У наш час бібліотека – це не тільки місце, де можна в тиші насолодитися книгою, але й центр соціального та культурного життя, який може залучати широкі аудиторії».

У рамках реалізації польсько-українського проекту заплановано провести такі заходи: Дні культури Сувалок у бібліотеках Тернополя, Дні культури Тернополя в Сувалках, акція зі збору українських і польських книг для бібліотечних фондів обох міст «Книга, яка змінила моє життя», навчальні поїздки для бібліотечних працівників «Учимося одне в одного». Окрім того, будуть створені два сайти, видана промоційна продукція, закуплені стелажі для нових книжок у бібліотеки та підготовлені аудіокнижки з казками двома мовами для людей із вадами слуху. Усі заходи мають відбутися впродовж першої половини 2021 р.

Загальний бюджет проекту «Пізнаймо один одного – українці в Сувалках, поляки в Тернополі» становить 54 245 евро, з яких 48 821 евро – співфінансування з Європейського інструменту сусідства. Українська сторона одержить 21 115 евро, зокрема 2 150 евро з бюджету Тернопільської міськради.

Як розповів в ефірі «Т1 Новини» завідувач сектору підготовки проекту Тернопільської міської ради Андрій Романюк, початкову конференцію вирішили провести 28 січня в онлайн-режимі, адже через пандемію коронавірусу приїзд до Тернополя польських партнерів став неможливим. Натомість підсумкова конференція, яка має пройти в Сувалках, запланована на початок вересня.

«Тернопіль і Сувалки відкриті для співпраці. Ми прагнемо, аби в майбутньому наша співпраця також розвивалася і в інших площинах. Робимо це для того, аби українці, які живуть і працюють у Польщі, не обмежувалися тут лише виконанням своїх робочих обов'язків», – сказав телеканалу мер Сувалок Чеслав Ренкєвич.

BM
Фото: Тернопільська міська рада

zane z życia patrona. Okazją była 200. rocznica śmierci Tadeusza Kościuszki. Warto także dodać, że Towarzystwo wielokrotnie organizowało wyjazdy do Polski śladami swojego patrona. W ubiegłym roku taka wycieczka nie mogła dojść do skutku ze względu na epidemię COVID-19.

Podsumowując spotkanie dodała: «Co dzisiaj możemy wziąć od Tadeusza Kościuszki? Był wspaniałym inżynierem i wojskowym, to prawda. Ale najważniejszy jest jego duch patriotyzmu i duch Polaka, który walczył nie tylko do mundurze generalskim, ale także w prostej, chłopskiej sukmanie. Zawsze trzeba być dobrym człowiekiem i zawsze trzeba działać razem».

Tadeusz Kościuszko, bohater dwóch narodów: polskiego i amerykańskiego, urodził się 4 lutego 1746 r. w Mereczowszczyźnie na Polesiu, zmarł zaś 15 października 1817 r. w Solurze (Szwajcaria). Uczestniczył, walczył jako projektant i budowniczy fortów i umocnień, w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych, gdzie otrzymał stopień generała, a także, już na terenie Rzeczypospolitej, w wojnie w obronie Konstytucji 3 Maja oraz, jako Naczelnik, w pierwszym polskim powstaniu przeciw Rosji i Prusom, nazwanym później Insurekcją Kościuszkowską.

місця, пов'язані із життям patrona. Поїздка була організована з нагоди 200-ї річниці смерті Тадеуша Костюшка. Варто додати, що товариство неодноразово подорожувало

Текст і фото: Пьотр КОВАЛІК,
учитель, скерований до Луцька
організацією ORPEG

Волюнь в житті і spuściźnie архітектонічної Сергіуса Тимосзенки

Волинь у житті та архітектурній спадщині Сергія Тимошенка

В тым року мija 140. rocznica urodzin Sergiusza Tymoszenki – wybitnego ukraińskiego architekta i działacza politycznego. Znaczną część życia artysta mieszkał i pracował w Łucku.

Mimo że spuścizna jednego z najbardziej znanych na świecie ukraińskich architektów liczy ponad 400 budynków, zespołów architektonicznych i małych form, o Sergiuszu Tymoszenke niewiele wiadomo w jego Ojczyźnie. W czasach radzieckich postać Tymoszenki, ze względu na jego postawę społeczną oraz działalność polityczną, wymazano z pamięci, dopiero w niezależnej Ukrainie nazwisko architekta i jego dzieła są przywracane zbiorowej świadomości.

Sergiusz Tymoszenko urodził się 5 lutego 1881 r. w wsi Bazyliwka (obecnie obwód sumski) w ukraińsko-polskiej rodzinie. Ojciec, Prokip Tymoszenko, dawniej chłop pańszczyźniany, samodzielnie zdobył wykształcenie, dzięki swojej pracowitości dorobił się sporego majątku w rolnictwie, wynajmując posiadłości ziemskie. Matka, Józefina, pochodziła z polskiej rodziny Sarnawskich. Małżeństwo miało trzech synów i córkę. Dzięki rodzicom dzieci zdobyły bardzo dobre wykształcenie. Bracia zostali wybitnymi specjalistami i uczonymi. Starszy brat, Stepan, był członkiem kilku akademii nauk, wybitnym naukowcem w zakresie mechaniki teoretycznej i wytrzymałości materiałów, młodszy – Wołodimir – ekonomistą, profesorem sześciu uniwersytetów. Sergiusz natomiast wstąpił się w dziedzinie architektury.

Po ukończeniu gimnazjum realnego w Romnach Tymoszenko był studentem Instytutu Inżynierów Cywilnych w Petersburgu. Pierwszą swoją pracę młody fachowiec otrzymał właśnie na Wołyniu – w latach 1906–1908 był kierownikiem robót na budowie węzła kolejowego stacji Kowel oraz inżynierem w miejscowym ziemstwie powiatowym. Następnie pracował jako inżynier na Kolei Południowo-Zachodniej w Kijowie oraz na Kolei Północnodonieckiej w Charkowie. Poza liniami kolejowymi i ich infrastrukturą, projektował domy wielopiętrowe, wille i stacje kolejowe. Miał własne biuro specjalizujące się w projektowaniu obiektów przemysłowych, cywilnych oraz sanitarno-uzdrowiskowych na Krymie oraz Kaukazie. Do 1917 r. pracował także w Kijowie, Charkowie i Łubniach. Był jednym z twórców ukraiń-

skiego stylu narodowego w architekturze, brał udział w wystawach, otrzymał kilkanaście nagród w różnych konkursach.

Jeszcze w latach studenckich Sergiusz Tymoszenko aktywnie angażował się w działalność ukraińskich organizacji kulturowych i politycznych w Imperium Rosyjskim. Niejednokrotnie uczestniczył w demonstracjach, podczas których dwa razy został ranny. W 1905 r. o mało nie stracił oka i ze względu na stan zdrowia został zwolniony z obowiązku służby wojskowej. Oczywiście Tymoszenko nie pozostał obok ukraińskich zmagających się niepodległościowych. Po Rewolucji Lutowej w Rosji był jednym z tych, którzy zabrali się za budowę młodego państwa ukraińskiego. W 1917 r. został wybrany na członka Ukraińskiej Centralnej Rady z Charkowa, w 1918 r. mianowano go komisarzem guberni charkowskiej. W 1919 r. Tymoszenko musiał opuścić zajęty przez bolszewików Charków. Wkrótce czekał skonfiskowali archiwum jego biura projektowego, zawierające m.in. rezultaty 12-letniej pracy architekta. Do dziś nie zostało odnalezione.

W latach 1919–1921 był ministrem w kilku rządach Ukraińskiej Republiki Ludowej, uczestniczył w negocjacjach między URL i Kubaniem na temat wspólnej walki z bolszewikami. Jako ochotnik przeszedł szlak bojowy Armii URL w II pochodzie zimowym, został odznaczony Krzyżem Symona Petlury.

Po porażce Ukrainy w 1921 r. Tymoszenko wyemigrował do Polski. Pracował najpierw w biurze architektonicznym Jana Lewińskiego, następnie w biurze Polskiego Towarzystwa Budowlanego. Projektował obiekty cywilne, publiczne, prywatne oraz sakralne, m.in. klasztor studytów w Zarwanicy, cerkwie na przedmieściach Lwowa (na Zniesieniu, Kleparowie i w Lewandówce), w Mraźnicy koło Borysławia czy w Bronnikach niedaleko Równego.

W 1923 r., prawdopodobnie za namową brata, przeniósł się do Czech. Tu był nauczycielem akademickim, profesorem Ukraińskiej Akademii Gospodarczej w Poděbradach, wykładał też architekturę w Ukraińskim Studium Sztuk Plastycznych w Pradze.

Цьогоріч минає 140 років від народження Сергія Тимошенка – відомого українського архітектора й політичного діяча. Значну частину життя митець жив і творив у Луцьку.

Попри те, що спадщина одного із найзнаніших у світі українських архітекторів нараховує понад 400 споруд, архітектурних комплексів і малих форм, ім'я Сергія Тимошенка залишається не дуже відомим на його Батьківщині. За радянських часів постать Тимошенка, через його громадянську позицію та політичну діяльність, замовчували, лише за незалежності архітектор і його творіння повертаються в суспільну свідомість.

Сергія Тимошенка народився 5 лютого 1881 р. у селі Базилівка (зараз Сумська область) в українсько-польській сім'ї. Батько Прокіп Тимошенко, колишній кріпак, самотужки здобув освіту, завдяки своїй працьовитості зміг заробити непогані статки на рільництві, орендуючи поміщицькі маєтки. Мати Юзефіна походила з польської родини Сарнавських. У подружжя народилися троє синів і дочка. Завдяки старанням батьків діти здобули дуже хорошу освіту. В майбутньому брати стали видатними спеціалістами і вченими. Так, старший брат Степан став академіком кількох академій наук, визначним науковцем у галузі теоретичної механіки й опору матеріалів, менший Володимир – економістом, професором шести університетів. Сергія же уславився в царині архітектури.

Після реальної гімназії в Ромнах Сергія Тимошенка закінчив Інститут цивільних інженерів у Петербурзі. Першу роботу молодий спеціаліст отримав саме на Волині – в 1906–1908 рр. був виконробом на будівництві залізничного вузла станції Ковель та інженером місцевого повітового земства. Потім працював інженером на Південно-Західній залізниці в Києві, на Північно-Донецькій у Харкові. Крім ліній залізниці та інфраструктури до них, проектував багатоповерхові будинки, особняки, залізничні станції. Мав власне бюро, яке розробляло проекти промислового, цивільного й санітарно-курортного будівництва у Криму та на Кавказі. До 1917 р. працював ще в Києві, Харкові та Лубнах. Розробляв український національний стиль в архітектурі, брав участь

у виставках, отримав більше десятка нагород на різних конкурсах.

Ще у студентські роки Сергія Тимошенка активно долучився до діяльності українських культурних і політичних організацій у Російській імперії. Неодноразово брав участь у демонстраціях, де двічі був поранений. Так, у 1905 р. він ледь не втратив око і через стан здоров'я був комісований від військової служби. Звісно, не міг Тимошенко залишитися осторонь українських незалежницьких повстань. Коли Російською імперією прокотилася Лютнева революція, він був одним із тих небайдужих, хто з головою кинувся в побудову молодої української держави. В 1917 р. його обрали членом Центральної Ради від Харкова, в 1918 р. призначили губернським комісаром Харківщини. В 1919 р. Сергія Тимошенка змушений покинути Харків, який зайняли більшовики. Згодом чекісти вилучили архів його конструкторського бюро, в якому зберігалися, зокрема, напрацювання 12 років архітектурної діяльності. Архів цей не знайдено й досі.

У 1919–1921 рр. працював міністром у кількох урядах Української Народної Республіки, брав теж участь у переговорах між УНР і Кубанським краєм щодо спільної антибільшовицької боротьби. Проїшов добровольцем війська УНР весь Другий зимовий похід, був нагороджений Хрестом Симона Петлюри.

Після поразки України в 1921 р. Сергія Тимошенка емігрував до Польщі. Працював спочатку в архітектурному бюро Яна Левінського, потім у бюро Польського будівельного товариства. Займався проектуванням цивільних, громадських і приватних споруд, сакральним будівництвом. Спроекував, зокрема, монастир Студитів у Зарваніці, церкви в передмістях Львова (у Знесінні, Kleparowie та Lewandivci), у Мразниці біля Борислава та в Bronnikach біля Рівного.

У 1923 р., ймовірно, за порадою брата, переїхав до Чехії. Там займався викладацькою діяльністю, був професором Української господарчої академії в Подєбрадах, викладав

1

2

3

4

5

6

W 1930 r. Sergiusz Tymoszenko na własną prośbę otrzymał polskie obywatelstwo i przeniósł się do Łucka, gdzie wkrótce został kierownikiem Wydziału Architektonicznego w Okręgowym Urzędzie Ziemi, a w 1934 r. – referendarzem Wydziału Budownictwa w Wołyńskim Urzędzie Wojewódzkim.

Łucki okres w twórczości Tymoszenki był bardzo owocny. W mieście zaprojektował ponad 40 budynków cywilnych, według jego projektu została odnowiona Cerkiew Podwyższenia Krzyża Pańskiego. W Łucku do dziś zachowało się ok. 20 budynków zaprojektowanych przez Tymoszenkę. Autorstwo części z nich zostało ustalone dopiero niedawno, nie można więc wykluczać, że na mieszkańców Łucka czekają wkrótce kolejne odkrycia. Polskie Ministerstwo Rolnictwa zalecało stosowanie projektów chutorów oraz magazynów warzywnych opracowanych przez Tymoszenkę na terenie całego kraju. Poza tym wspomnieć należy także projekty dla Krzemieńca, Równego i innych wołyńskich miast.

Trudno przecenić osiągnięcia architekta również w zakresie budownictwa sakralnego, ponieważ większość prawosławnych cerkwi na Wołyniu to tak zwane murawjowki wzniesione według typowych projektów, podobne do siebie jak bliźnięta. Natomiast świątynie wybudowane zgodnie z projektami Tymoszenki, który wypracował własny styl oparty o tradycyjną architekturę ukraińską, cieszą oko i wzbogacają paletę zabytków sakralnych.

W obwodzie wołyńskim są to m.in.: cerkiew Świętego Michała (1928–1929) w Biliczach w rejonie iwanickim, cerkiew Świętego Jana Chrzciciela (1934 r.) w Pryłuckiem w rejonie łuckim, cerkiew Narodzenia Najświętszej Maryi Panny (1937 r.) w Borowiczach i Pokrowska, czyli pw. Opieki Matki Bożej (1934 r.), w Harajmówce w rejonie maniewickim. W obwodzie rówieńskim to: cerkiew Zaśnięcia Matki Bożej (1939 r.) w Oparypsach w rejonie radziwiłowskim, cerkiew Narodzenia NMP (1936 r.) w Karpilówce w rejonie rokicieńskim, cerkiew Narodzenia NMP (1937 r.) w Jasienieniczach i Pokrowska (1923–1928) w Bronnikach w rejonie rówieńskim.

Ta lista zaprzecza teoriom o niesłychanych uciskach ukraińskiej prawosławnej ludności na

Wołyniu, gdyż wymienione są tu tylko obiekty zaprojektowane przez jednego architekta.

W 1935 r. Sergiusz Tymoszenko został wybrany posłem na Sejm RP w okręgu nr 56, który łączył powiat łucki i horochowski, a w 1938 r. został senatorem. Tymoszenko zawsze był ukraińskim patriotą i dbał o interesy ukraińskiego narodu, a jednocześnie szczerze kochał Polskę i uważał ją za swoją drugą Ojczyznę. Niestety większość jego wspólnych z wojewodą wołyńskim Henrykiem Józewskim pomysłów (przyjaźnili się jeszcze z czasów kijowskich, kiedy Józewski był pomocnikiem ministra spraw wewnętrznych w rządzie URL, a Tymoszenko – ministrem komunikacji) nigdy nie została zrealizowana.

II wojna światowa zmusiła Tymoszenkę do opuszczenia Ukrainy na zawsze. Po kilku latach tułaczki po Europie Sergiuszowi udało się, m.in. dzięki polskiemu obywatelstwu, uniknąć aresztowania przez służby radzieckie i dotrzeć do USA, gdzie już przenieśli się jego bracia. Architekt zamieszkał w mieście Palo Alto w Kalifornii, gdzie zmarł na zawał serca 6 lipca 1950 r. W ostatnich latach życia, mimo ciężkiej choroby, Tymoszenko nie przestawał pracować i zaprojektował kilka ukraińskich cerkwi w Argentynie, Kanadzie, USA i Paragwaju.

Syn Sergiusza, Oleksandr, odziedziczył po ojcu talent architekta. Budował znane wszystkim drapacze chmur w Nowym Jorku, był także głównym architektem metra w Waszyngtonie.

Na Wołyniu Sergiusz Tymoszenko został upamiętniony m.in. poprzez odsłonięcie tablicy pamiątkowej na jednym łuckich budynków zaprojektowanych przez niego czy w powieści Iwana Korsaka «Борозна у чужому полі» («Bruzda w cudzym polu»). Jednak ulica, na której mieszkał, do dziś nosi imię działacza komunistycznego Juchyma Jaroszczyka.

Anatol OLI CH

Na zdjęciach: 1. Sergiusz Tymoszenko. Public domain. 2. Budynek w Łucku przy ulicy Jaroszczyka, który zaprojektował i w którym Sergiusz Tymoszenko mieszkał w latach 1934–1939. Zdjęcie autora. 3–4. Budynki w Łucku zaprojektowane przez Tymoszenkę. Wygląd współczesny. Zdjęcia autora. 5. Cerkiew Pokrowska w Bronnikach. Autor zdjęcia O. Smołańska, CC BY-SA 4.0. 6. Katedra Świętej Trójcy w Saskatoon (Kanada). Źródło: facebook.com/Holy Trinity Orthodox Cathedral.

architekturę w Ukraińskiej studii plastycznego miasteczka w Prazie.

У 1930 р. Сергій Тимошенко за власним клопотанням отримав польське громадянство і переїхав у Луцьк, де згодом його призначили керівником архітектурного відділу Окружного земельного управління, а в 1934 р. – референдарієм будівельного відділу Волинського воєводського управління.

Луцький період у творчості Тимошенка був надзвичайно плідним. У місті він спроектував більше сорока цивільних будівель, за його проектом відновили братську Хрестовоздвиженську церкву. У Луцьку збереглися близько 20 будівель Тимошенка. Авторство частини з них було встановлене лише недавно, тож не можна виключати, що на лучан чекають чергові відкриття. Тимошенкові проекти хutorів і овочевих складів були рекомендовані Міністерством землеробства Польщі для поширення всією державою. А ще ж були проекти для Кременця, Рівного, інших міст Волині.

Важко переоцінити його здобутки і на ниві сакрального будівництва, адже більшість православних церков на Волині – це так звані муравйовки, зведені за типовими проектами, подібні між собою мов близнюки. Натомість храми, споруджені за проектами Тимошенка, який розвивав у своїй творчості індивідуальний стиль, що базується на традиційній українській архітектурі, тішать око і збагачують палітру сакральних пам'яток.

У Волинській області це, наприклад, Михайлівська церква (1928–1929 рр.) у Біличах Іваничівського району, церква Святого Йоана Предтечі (1934 р.) в Прилуцькому Луцького району, церкви Різдва Пресвятої Богородиці (1937 р.) у Борівчачі і Pokrowska (1934 р.) у Гораймівці Маневецького району. У Рівненській області це Успенська церква (1939 р.) в Опарипсах Радивилівського району, церква Різдва Пресвятої Богородиці (1936 р.) в Карпилівці Рокитнівського району, церкви Різдва Пресвятої Богородиці (1937 р.) в Ясининичах і Pokrowska (1923–1928 рр.) у Bronnikach Рівненського району.

Об цей чималий перелік розбиваються теорії про неймовірні утиски українського право-

славного населення волинського краю, адже мова йде про доробок лише одного архітектора.

У 1935 р. Сергій Тимошенка обрали депутатом від округу № 56, у який входили Луцький і Горохівський повіти, до Сейму Республіки Польща, в 1938 р. – до Сенату. Водночас Сергій Тимошенка завжди залишався українським патріотом і обстоював інтереси українського народу, він щиро любив Польщу і вважав її своєю другою Батьківщиною. На жаль, більшості його спільним із волинським воєводою Генриком Юзевським (вони товаришували ще з київських часів, коли Юзевський був помічником міністра внутрішніх справ в уряді УНР, а Сергій Тимошенка – міністром шляхів) починанням не судилося здійснитися.

Друга світова війна змусила Тимошенка назавжди покинути Україну. Після кількох років скитань Європою Сергій Тимошенку вдалося, зокрема завдяки польському громадянству, не потрапити в лапи радянських спецслужб і дістатися США, де вже проживали його брати. Він оселився в місті Пало-Альто в Каліфорнії, де й помер від інфаркту 6 липня 1950 р. В останні роки життя, попри те, що тяжко хворів, Сергій Тимошенка не припиняв працювати і спроектував кілька українських церков у Аргентині, Канаді, США та Парагваї.

Син Сергія Олександр успадкував батьківський талант. Він будував славнозвісні нью-йоркські хмарочоси, а ще був головним архітектором метро у Вашингтоні.

На Волині Сергія Тимошенка пам'ятають, хоч би й завдяки меморіальній дошці на одному з будинків у Луцьку, який він спроектував, чи роману Івана Корсака «Борозна у чужому полі», проте вулиця, на якій він жив, і досі носить ім'я компартійного функціонера Юхима Ярошука.

Анатолій ОЛІХ

На фото: 1. Сергій Тимошенко. Public domain. 2. Будинок у Луцьку на вулиці Ярошука, який спроектував і в якому жив у 1934–1939 рр. Сергій Тимошенко. Фото автора. 3–4. Спроектовані Тимошенко будинки в Луцьку. Сучасний стан. Фото автора. 5. Pokrowska церква в Bronnikach. Фото О. Смолаńskiej, CC BY-SA 4.0. 6. Кафедральний собор Пресвятої Трійці в Saskatoon (Kanada). Джерело: facebook.com/Holy Trinity Orthodox Cathedral.

Сkrzydła KOP na Wołунію

Po wojnie polsko-bolszewickiej amerykańscy piloci, którzy służyli w 7 Eskadrze Myśliwskiej imienia Tadeusza Kościuszki, zostali wyróżnieni polskimi odznaczeniami wojskowymi oraz zwolnieni z honorami z szeregów Wojska Polskiego. Wrócili do domu, a ich jednostka wkrótce wzięła udział w tworzeniu eskadry lotniczej Korpusu Ochrony Pogranicza, stacjonującej na Wołунію.

We wrześniu 1924 r. w celu ochrony granicy państwowej na wschodzie II Rzeczypospolitej utworzono nową formację wojskową – Korpus Ochrony Pogranicza. Konieczność jej powołania była oczywista: granica ze Związkiem Radzieckim była najtrudniejszym odcinkiem polskiej granicy państwowej. Polskie rządy na tych terenach były ciągle zagrożone ze względu na aktywne operacje wywiadowcze ze strony ZSRR, a faktycznie zwyczajne ataki dywersyjne, wysoki poziom zorganizowanej przestępczości i kontrabandy wzdłuż wschodniej granicy, jak również z powodu szerzenia komunistycznej propagandy.

W tym okresie 7 Eskadra Myśliwska im. Tadeusza Kościuszki przechodziła reorganizację. Wiosną 1925 r. jednostka przemianowana została na 121 Eskadrę Myśliwską, a w 1928 r. – na 111 Eskadrę Myśliwską. Wkrótce 111 Eskadra wraz ze 112 Eskadrą weszła w skład 1 Pułku Lotniczego, który stacjonował w Warszawie na Okęciu.

Od początku lat 30. Polska wznosiła linię umocnień obronnych wzdłuż granicy polsko-radzieckiej. W tym samym czasie po stronie radzieckiej budowano rejon umocnione: Miński, Mozyrski, Korosteński i Nowogród-Wołyński. Podkreślić należy, że wznoszenie umocnień w Polsce i ZSRR nie było czymś wyjątkowym: w pierwszym trzdziestolecu XX wieku wiele państw europejskich znajdowało się pod wpływem popularnego wówczas swoistego boomeru fortyfikacyjnego. Większość krajów, które mogły sobie pozwolić na taki luksus, rozpoczęło w miejscach możliwego ataku budowanie na wielką skalę betonowych schronów ogniowych, bunkrów i fortyfikacji. Linię umocnień wzdłuż wschodniej polskiej granicy podzielono na sześć odcinków fortyfikacyjnych: «Wilno», «Lida», «Baranowicze», «Polesie», «Wołyń» i «Podole». Szczególną wagę przykładano do odcinków «Baranowicze» i «Polesie».

Rozpoczęcie prac budowlanych wywołało zainteresowanie ze strony radzieckiej i już niedługo nad terenem, na którym powstawały fortyfikacje, zaczęły regularnie pojawiać się wrogie samoloty wywiadowcze.

Dla zabezpieczenia przed penetracją przez sowieckie samoloty budowy umocnień na odcinku «Polesie», dowódca 1 Pułku Lotniczego odkomenderował do Sarn (dziś centrum rejonowe w obwodzie rówieńskim) załogę samolotu Potez XXV. Wcześniej przybył tu personel techniczny. Piloci otrzymali zadanie samodzielnego patrolowania rejonu budowy linii umocnień.

Jeden wolny samolot patrolowy nie mógł jednak zapobiec radzieckim lotom rozpoznawczym. W związku z tym 17 sierpnia 1936 r. z 1 Pułku Lotniczego do Sarn przybyła nowa załoga na

czelę z porucznikiem Zdzisławem Krasnodębskim posiadającą nowoczesne i szybkie samoloty PZL P.11. Rozpoczęła ona dyżury w składzie jednostki nazywanej Eskadrą KOP. Piloci oraz personel techniczny, stacjonujący na lądowisku koło Sarn, nie przebywali tam na stałe. Z reguły raz na trzy miesiące zmieniali ich inni piloci pułku.

We wrześniu 1936 r., w trakcie wykonywania kolejnego lotu, samoloty zastępcy dowódcy 111 Eskadry Myśliwskiej porucznika Witolda Urbanowicza oraz porucznika Wincentego Nałęcza zostały zaatakowane przez sowiecki samolot zwiadowczy P-5.

Witold Urbanowicz tak wspominał incydent: «Patrolowaliśmy wyznaczony obszar powietrzny w rejonie Sarn. Mieliśmy ostrą amunicję. Otrzymaliśmy rozkaz, aby strzelać wyłącznie we własnej obronie. I tak się też stało. W czasie lotu z por. Wincentym Nałęczem sowiecki samolot otworzył do nas ogień. Po wykonaniu uniku ponownie dawałem mu znaki: kołysaniem samolotu i wskazywaniem mu ręką, aby odleciał na wschód. Pilot sowiecki, zamiast wykonać moje polecenie, ponownie nas ostrzelał. Wówczas zaatakowaliśmy samolot rosyjski. Strzelałem do niego krótkimi seriami (był to dwupłat). Samolot rosyjski zaczął dymić, wykonał kilka zwitek korkociągu i zniknął w chmurach. Na drugi dzień prasa polska podała: «Samolot rosyjski z niewiadomych powodów rozbił się na błotach poleskich». Żadnej reakcji ze strony rosyjskiej nie było. Wydarzenie to było trzymane w tajemnicy. Po lądowaniu powiedziałem mechanikowi, że strzelałem w powietrze celem sprawdzenia karabinów maszynowych. Rosjanie po tym tzw. «rozbiściu samolotu na błotach poleskich» przestali fotografować umocnienia polskie wzdłuż granicy wschodniej».

Należy powiedzieć, że ten przypadek do dziś budzi wiele wątpliwości. W sowieckiej literaturze nie ma wzmianek o utracie samolotu we wrześniu 1936 r. Być może samolot nie spadł, lecz dotarł do radzieckiej granicy.

Pojawia się także pytanie, czy rzeczywiście polscy piloci strzelali we własnej obronie, czy jednak samodzielnie zdecydowali się jako pierwsi zaatakować wrogiego samolot zwiadowczy?

Znana jest historia o tym, jak podczas międzynarodowych zawodów lotniczych Urbanowicz dość obcesowo, choć i nie wykraczając poza swoje obowiązki, potraktował znanego niemieckiego konstruktora Willy'ego Messerschmitta.

Niemiecki konstruktor próbował zakraść się do hangaru wojskowego, na co Urbanowicz, pełniący funkcję oficera inspekcyjnego, zareagował odruchowo. Rozkazał Niemcowi położyć się, a strażnikowi wycelować w niego karabin. W ten

Крила КОП на Волині

Після польсько-більшовицької війни американських пілотів, що воювали в 7-й винищувальній ескадрильї імені Тадеуша Костюшка, відзначили польськими військовими нагородами та з почестями звільнили з лав Війська Польського. Вони повернулися додому, а їхній підрозділ згодом взяв участь у формуванні авіаескадрильї Корпусу охорони прикордоння, яка базувалася на Волині.

У вересні 1924 р. із метою охорони державно-кордону на сході Другої Речі Посполитої створили нову військову формуцію – Корпус охорони прикордоння (КОП). Причина її появи очевидна: польсько-радянський кордон був найскладнішим відрізком держкордону Польщі. Активні розвідувальні операції, а фактично відверто диверсійні напади зі сторони СРСР, високий рівень організованої злочинності та контрабанди в прикордонній місцевості, активне поширення комуністичної пропаганди загрожували існуванню польської влади на цих територіях.

У цей час відбувалася реорганізація 7-ї винищувальної ескадрильї імені Тадеуша Костюшка. Навесні 1925 р. її перейменували в 121-шу винищувальну ескадрилью, а в 1928 р. – у 111-ту. Трохи згодом 111-та та 112-та ескадрильї об'єднали в 1-й авіаційний полк, який базувався в аеропорту Окенце у Варшаві.

Із початку 30-х рр. Польща активно розбудовувала лінію укріплень уздовж польсько-радянського кордону. Це відбувалося в той час, коли радянська сторона зводила Мінський, Мозирський, Коростенський та Новоград-Волинський укріплення. Варто відзначити, що зведення укріплень у Польщі та СРСР не було чимось винятковим: у першій третині ХХ ст. багато європейських країн перебували під впливом популярного тоді фортифікаційного буму. Більшість держав, які могли дозволити собі таку розкіш, розгорнули широкомасштабні будівництво довготривалих вогневих пунктів, бункерів, сховищ, укріплених позицій у місцях ймовірного нападу. Лінію укріплень уздовж східного кордону Польщі поділили на шість ділянок: «Вільно», «Ліда», «Барановичі», «Полісся», «Волинь» і «Поділля». Особливу увагу приділяли ділянкам «Барановичі» та «Полісся».

Розпочаті роботи викликали зрозумілу зацікавленість із радянського боку, тому над будівництвом почали регулярно з'являтися радянські розвідувальні літаки.

Для захисту від проникнення розвідувальних літаків на територію, де проводилося будівництво східних прикордонних укріплень ділянки «Полісся», командир 1-го авіаполку відкомандирував до Сarn (зараз районний центр Рівненської області) екіпаж літака Potez XXV. Перед тим сюди відправили технічний персонал. Перед пілотами поставили завдання самостійно патрулювати район будівництва укріплень.

Однак один повільний патрульний літак не стримував радянських розвідувальних польотів. Через це 17 серпня 1936 р. із 1-го авіаційного полку до Сarn прибула нова команда на чолі з поручиком Здзіславом Краснодембським. У її

розпорядженні були сучасні швидкісні літаки PZL P.11. Вона розпочала чергування в складі підрозділу, який називали ескадрильєю КОП. Пілоти та технічний персонал, які базувалися на аеродромі біля Сarn, не перебували там на постійній основі. Як правило, раз на три місяці їх змінювали інші пілоти полку.

У вересні 1936 р. літаки заступника командира 111-ї винищувальної ескадрильї, поручика Вітольда Урбановича та поручика Вінцента Наленча під час виконання чергового польоту атакував радянський розвідувальний літак Р-5.

Ось як про це зіткнення згадував Вітольд Урбанович: «Ми патрулювали визначену повітряну зону в районі Сarn. У нас були боеприпаси. Ми мали наказ стріляти лише для власного захисту. Саме так і сталося. Під час польоту з лейтенантом Вінцентом Наленчем радянський літак відкрив по нас вогонь. Ухилившись, я знову подав йому сигнал: розгойдував літак, вказуючи рукою, щоб він летів на схід. Радянський льотчик, замість того, щоб виконувати мої вказівки, знову почав стріляти. Тоді ми напали на російський літак. Я обстріляв його короткими чергами (це був біплан). Російський літак став димити, зробив кілька переворотів через крило і зник у хмарах. Наступного дня польська преса повідомила: «З невідомих причин російський літак розбився на польських болотах». Реакції з боку Росії не було. Ця подія трималася в таємниці. Після посадки я сказав механікам, що стріляв у повітря, щоб перевірити кулемети. Росіяни після так званої катастрофи літака на польських болотах на деякий час припинили фотографувати польські укріплення вздовж східного кордону».

Потрібно відзначити, що цей випадок до сьогодні викликає багато запитань. У радянській літературі нема згадок про втрачений літак у вересні 1936 р. Можливо, він не впав, а дотягнув до своєї території.

Напрошується також запитання, чи дійсно це був вогонь у відповідь, чи польські пілоти все ж самостійно прийняли рішення першими атакувати ворожий розвідувальний літак?

Відомий випадок, коли під час міжнародних авіаційних змагань Урбанович повівся досить недипломатично, хоча й не перевищуючи своїх посадових обов'язків, із відомим німецьким авіаційним конструктором Віллі Мессершміттом.

Німецький конструктор спробував зайти до польського військового ангара, на що Урбанович, який виконував обов'язки чергового, зреагував блискуче. Він наказав німцю лягти долілиць, а охоронцю спрямувати на нього гвинтівку. Так Мессершмітт вимушений був провести деякий час, лежачи в пилюці під прицілом охоронця.

1

2

спосіб Messerschmitt musiał leżeć przez jakiś czas w kurzu pod okiem strażnika.

Ze względu na charakter porucznika Witolda Urbanowicza, pytanie, kto zaczął strzelać jako pierwszy, moim zdaniem można zostawić bez odpowiedzi.

Wkrótce po tym zdarzeniu sowiecka awiacja wznowiła loty zwiadowcze. Na lotnisku koło Sarn ciągle pełnili służbę piloci ze 111 Eskadry Myśliwskiej. Mieli w posiadaniu dwa samoloty PZL P.11.

Wiosną 1937 r. wzrosła liczba lotów zwiadowczych radzieckich samolotów, więc Polacy już nie dawali rady skutecznie chronić dwoma samolotami budowy umocnień przed penetracją sowiecką. W związku z tym dowódca 1 Pułku Lotniczego podjął decyzję o szczególnej strukturze organizacyjnej Eskadry KOP na lotnisku Sarny. W tej jednostce służyli nie tylko piloci, ale i obsługa z 3 oraz 4 Eskadry 1 Pułku Lotniczego. Eskadra była podporządkowana placówce wywiadowczej KOP nr 7 w Sarnach dowodzonej przez majora Mikołaja Lipińskiego. Ogony wszystkich samolotów zostały oznaczone białym napisem «KOP».

O służbie w Eskadrze KOP tak pisał kapral Michał Cwynar: «26 czerwca 1938 r. siedem samolotów z kompletną obsługą i personelem zostało wysłane z IV/1 dywizjonu warszawskiego na połowę lotnisko obok m. Sarny, na obronę kompleksu umocnień, biegnących od Pińska na południe – aż do Krzemieńca Podolskiego. Skład personelu latającego: dowódca – kpt. Władysław Szczęśniewski, zastępca – por. Aleksander Gabszewicz, ppor. ppor. Jan Borowski, Hieronim Dudwał i Józef Górski, plut. Mieczysław Kaźmierczak, kpr. kpr. Michał Cwynar i Kazimierz Sztramko. Byliśmy tam aż do połowy grudnia, patrolując granicę, będąc w kontakcie z personelem granicznym podczas lotu na pewnych odcinkach, w sposób bardzo efektywny, a mianowicie przez wykładanie pewnych białych sygnałów, podając kierunek, czas, wysokość lotu samolotów, które często przekraczały lecąc na rozpoznanie nad naszą granicę. My również odpalaliśmy się podobnie, przekraczając ich granicę».

Od 1939 r. na lotnisku w Sarnach służbę pełniła 3 Eskadra 6 Pułku Lotniczego znajdującego się na lotnisku w Skniłowie we Lwowie. Wcześniej rano 27 sierpnia dwa (według innych źró-

deł – trzy) samoloty PZL P.7a wyleciały z lotniska Skniłów kierując się w stronę Sarn. Grupa dowodzona była przez porucznika Roberta Janotę. Jak okazało się później, był to ostatni dyżur Eskadry KOP.

Po rozpoczęciu działań wojennych na granicy zachodniej budowa umocnień na wschodzie została wstrzymana. Zmieniły się także zadania grupy lotniczej: miała teraz obserwować ruch wojsk radzieckich na linii Łuniniec (obecnie Białoruś) – Rokitno (obwód rówieński). Piloci wykonywali co najmniej kilka lotów dziennie, w związku z czym szybko kończyły się zapasy paliwa. 3 września porucznik Janota polecił do Lwowa, aby poszukać paliwa, co pozwoliłoby nie zmniejszać liczby lotów. Do Sarn już nie wrócił – jego samolot zniszczono na lwowskim lotnisku w Skniłowie podczas bombardowania. Te samoloty, które zostały w Sarnach, wykonywały loty zwiadowcze do 10 września. Na skutek pomyłki polskiej artylerii przeciwlotniczej zestrzelono wówczas samolot PZL P-7a. W Sarnach w tamtych czasach znajdowało się dużo obiektów wojskowych oraz potężny węzeł kolejowy. Działy tam placówki obrony przeciwlotniczej. Dyżur w nich pełnili zmobilizowani do wojska rezerwiści, którzy źle radzili sobie z rozróżnieniem samolotów oraz ich przynależności do tej czy innej armii.

Po 17 września, kiedy Armia Czerwona przekroczyła granicę radziecko-polską, piloci i personel techniczny Eskadry opuścili lotnisko w Sarnach wspólnie z żołnierzami KOP. Wycofywanie nie było łatwe. Na tym terenie działało dużo oddziałów dywersyjnych, które atakowały polskie jednostki. Poza tym kolumna ciągle była ostrzegana przez radzieckie samoloty.

Tak zakończyła się historia Eskadry KOP. Dopiero po dłuższej przerwie, już w okresie powojennym, polska Straż Graniczna otrzymała do dyspozycji jednostki lotnicze jako ważny instrument do wykonania zadań związanych z ochroną granicy państwowej.

Dmytro MASŁOW,
Rówieński Obwodowe Muzeum Krajoznawcze

Na foto: 1. Samoloty Potez XXV. Źródło: panssarivaunut.blogspot.com. 2. Porucznik Witold Urbanowicz. Źródło: militaryplanes.co.uk.

3 oglądu na osobliwu wdachu porucznika Вітольда Урбановича запитання, хто почав стріляти першим, на мій погляд, залишається відкритим.

Через деякий час після інциденту розвідувальні польоти радянських літаків відновилися. На аеродромі поблизу Сарн продовжували чергувати пілоти зі 111-ї винищувальної ескадри ПЗЛ Р.11.

Навесні 1937 р. кількість розвідувальних польотів радянських літаків настільки збільшилася, що два наявних у поляків літаки вже не справлялися з ефективним прикриттям будівництва укріплень від повітряної розвідки. Тому командир 1-го авіаполку затвердив окрему організаційну структуру ескадрильї КОР на аеродромі Сарни. У цій ескадрильї служили не тільки пілоти, а й техніки зі складу 3-ї та 4-ї ескадрильї 1-го авіаполку. Вона підпорядковувалася розвідувальному об'єкту № 7 КОП у арнах, яким керував майор Миколай Ліпінський. Усі літаки при цьому отримали позначки на хвості «КОР», написані білим кольором.

Особливості служби в ескадрильї КОП описав капрал Міхал Цвинар: «26 червня 1938 р. із Варшави на польовий аеродром біля Сарн було відряжено сім літаків та техніки для обслуговування літаків зі складу 4-ї ескадрильї 1-го авіаполку для забезпечення захисту будівництва фортифікаційного комплексу, що йшов на південь від Пінська аж до Кременця. До льотного складу входили командир, капітан Владислав Щенсневський, його заступник, поручик Олександр Габшевич, підпоручики Ян Боровський, Ієронім Дудвал та Юзеф Гурський, взводний Мечислав Казьмерчак, каптали Міхал Цвинар та Казімеж Штрамко. Ми були там до середини грудня, патрулюючи кордон, підтримуючи взаємодію з прикордонниками під час польоту на певних ділянках. Вони викладали нам позначки на землі, якими повідомляли напрямки, час, висоту польоту радянських розвідувальних літаків, які часто перетинали наш кордон під час розвідувальних польотів. Ми відплачували їм тим самим, перетинаючи їхній кордон».

Із 1939 р. на аеродромі Сарни чергувала 3-я ескадрилья 6-го авіаполку, який базувався на Сквилові у Львові. Рано-вранці 27 серп-

ня два (за деякими джерелами, три) літаки PZL P.7a вилетіли з аеродрому Сквилові та взяли курс на аеродром поблизу Сарн. Цією групою командував поручик Роберт Янота. Як виявилося пізніше, це було останнє чергування ескадрильї КОП.

Після початку бойових дій на західному кордоні будівництво укріплень на сході припинили. Завдання авіаційної групи також змінилося: тепер вона мала спостерігати за рухом радянських військ від Лунінця (нині Білорусь) до Рокитного (зараз Рівненська область). Пілоти здійснювали щонайменше кілька вильотів щодня, через що стрімко зменшувалися запаси палива. 3 вересня поручик Янота вилетів до Львова, щоб подбати про паливо, яке дозволило би не знижувати інтенсивності подальших польотів. До Сарн він уже не повернувся, бо його літак був знищений на львівському аеродромі в Сквилові під час бомбардування. Літаки, які ще залишилися в Сарнах, здійснювали розвідувальні вильоти до 10 вересня. Тоді внаслідок помилкового обстрілу польськими зенітниками був знищений літак PZL P-7a. У Сарнах тоді були велика кількість військових об'єктів та залізничний вузол. На найважливіших із них було облаштовано багато зенітних постів, на яких несли бойове чергування щойно мобілізовані резервісти, погано навчені розпізнаванню силуетів літаків та їх приналежності.

Після того, як 17 вересня Червона армія перетнула радянсько-польський кордон, пілоти та технічний персонал ескадрильї залишили аеродром у Сарнах разом із вояками КОП. Дорога була дуже складною. Місцевість насичували диверсійні підрозділи, які атакували польські підрозділи, що відступали. Крім того, колону постійно обстрілювали радянські літаки.

На цьому закінчилася історія ескадрильї КОП. Лише після тривалої перерви, в повоєнні роки, польські прикордонні формування отримали авіаційні підрозділи як важливий інструмент у виконанні завдань, покладених на охорону державного кордону.

Дмитро MASŁOW,
Рівненський обласний краєзнавчий музей

На фото: 1. Пара літаків Potez XXV. Джерело: panssarivaunut.blogspot.com. 2. Поручик Вітольд Урбанович. Джерело: militaryplanes.co.uk.

Дziennik Anny Radziwiłłowej

Wojskowe Biuro Historyczne udostępniło na swojej stronie materiały archiwalne dotyczące działalności Armii Krajowej w okresie Powstania Warszawskiego. Jest wśród nich dziennik z pierwszego tygodnia powstania, należący do księżnej Anny Radziwiłłowej.

W opisie dokumentu zamieszczonego na stronie WBH użyto określenia «prawdopodobnie należący do ks. Anny Radziwiłłowej», mimo że był on niejednokrotnie cytowany przez historyków jako «Dziennik z powstania warszawskiego» autorstwa Anny Radziwiłłowej, żony Janusza Radziwiłła, ordynata ołyckiego.

To, że dziennik należy do Anny Radziwiłłowej, potwierdza także list jej synowej, księżnej Izabeli Radziwiłłowej, z 1972 r. adresowany do szefa Centralnego Archiwum Wojskowego (obecnie Wojskowe Biuro Historyczne). List ten został udostępniony na stronie WBH jednocześnie z dziennikiem oraz odpisem dziennika wykonanym w 1958 r.

Izabella Radziwiłłowa napisała w nim: «Zwracam się do Pana Pułkownika z uprzejmą prośbą o włączenie danych biograficznych do teczeki 57a, znajdującej się w Zespole Armia Krajowa, Powstanie Warszawskie, a zawierającej dziennik mojej teściowej, której pismo dobrze jest mi znane, i które z łatwością rozpoznałam. Autorką dziennika była Anna z Lubomirskich Januszowa Radziwiłłowa, urodzona w Równem dnia 8.10.1881 r. – zmarła w Krasnogorsku koło Moskwy dnia 16.02.1947 r.»

Anna Radziwiłłowa pisze o pierwszych dniach powstania, które razem z mężem spędziła w Warszawie w pałacu przy ul. Bielańskiej (obecnie al. Solidarności). Powrócili tu w niedzielę, 30 lipca, z Nieborowa, gdzie mieszkał ich syn Edmund Radziwiłł. Właśnie w tym dniu autorka dziennika dokonała pierwszego wpisu: «Po krótkiej, a ciężkiej decyzji (...) opuszczamy nasz dom Nieborów».

1 sierpnia 1944 r., kiedy rozpoczęło się powstanie, Anna Radziwiłłowa zanotowała: «(...) coś czuć w powietrzu». Następnie napisała: «Strzelanina okrutna wszystko w naszej najbliższej okolicy. Jesteśmy zupełnie spokojni choć słyszemy odgłosy wszystkich rodzajów broni».

«Brak chleba, jest mąka, ale niema drożdży, może coś się uda zrobić na kwasie z ciasta» – czytamy wpis z 3 sierpnia. W trudnych czasach powstania, podczas niemieckich bombardowań, kiedy pałac niejednokrotnie trzeba było ratować przed pożarem, o czym też jest wzmianka w dzienniku, Radziwiłłowie udostępniali piwnice budynku jako schron dla okolicznej ludności. Poza tym w ich rezydencji mieszkali rodziny, które na skutek bombardowań straciły dach nad głową. 6 sierpnia księżna zanotowała: «Żyjemy w tłumie nieznanym ludzi».

Pod koniec sierpnia Anna i Janusz Radziwiłłowie zostali aresztowani przez Niemców i wkrótce wywiezieni do Berlina. Wypuszczono ich w październiku 1944 r., lecz do pałacu na Bielańskiej nie mogli już wrócić, gdyż został spalony. Zamieszkali w Nieborowie, a następnie Walewicach, gdzie zostali aresztowani przez Sowietów i wywiezieni do Moskwy na Łubiankę. Później przetrzymywano ich w Krasnogorsku, tam też Anna Radziwiłłowa zmarła w 1947 r. Janusz Radziwiłł po opuszczeniu sowieckiego więzienia wrócił do Warszawy, gdzie żył skromnie w niewielkim warszawskim mieszkaniu. Zmarł w 1967 r.

Natalia DENYSIUK

Щоденник Анни Радзивілл

Воїськове історичне бюро (WBH) опублікувало на своєму сайті архівні матеріали, пов'язані з діяльністю Армії Крайової в період Варшавського повстання. Серед них є щоденник, який описує події першого тижня повстання. Його вела княгиня Анна Радзивілл.

В опісі документа, викладеного на сайті WBH, зазначено: «Ймовірно, належить княгині Анні Радзивілл». Проте саме на нього, як на «Щоденник із Варшавського повстання» авторства Анни Радзивілл, дружини олицького ордината Януша Радзивілла, неодноразово посилалася історики.

Те, що щоденник належить Анні Радзивілл, підтверджує лист її невістки, княгині Ізабелли Радзивілл. Він датований 1972 р. та адресований керівнику Центрального воїськового архіву (нині Воїськове історичне бюро). Цей документ викладений у відкритий доступ на сайті WBH разом зі щоденником та його розшифровкою, виконаною в 1958 р.

Ізабелла Радзивілл написала в листі: «Звертаюся до пана полковника з люб'язним проханням додати біографічні дані до справи 57а, яка зберігається у фонді «Армія Крайова, Варшавське повстання» і містить щоденник моєї свекрухи, почерк якої я добре знаю, тому легко його розпізнала. Авторкою щоденника була Анна Любомирська, дружина Януша Радзивілла, що народилася в Рівному 8.10.1881, а померла в Кrasногорську біля Москви 16.02.1947».

Анна Радзивілл пише про перші дні повстання, які разом із чоловіком провела у Варшаві, в палаці на вулиці Белянській (нині алея Солідарності). Вони повернулися сюди в неділю, 30 липня, з Неборова, де жив їхній син Едмунд Радзивілл. Саме цього дня авторка щоденника зробила перший запис: «Після швидкого, але важкого рішення (...) ми залишаємо наш дім Неборів».

1 серпня 1944 р., коли розпочалося повстання, Анна Радзивілл занотувала: «(...) щось відчувається в повітрі». Потім написала: «Жахлива стрілянина. Усе в нашій найближчій околиці. Ми повністю спокійні, хоч чуємо відголоски всіх видів зброї».

«Немає хліба, є борошно, але немає дріжджів, може, щось вдасться зробити на заквасці з тіста», – читаємо в записі від 3 серпня. У скрутні часи повстання, під час німецьких бомбардувань, коли палац неодноразово потрібні було рятувати від пожеж, про що теж згадано в щоденнику, Радзивілли використовували підвали свого будинку як бомбосховище, надаючи до них доступ місцевому населенню. Крім цього, в їхній резиденції жили цілі сім'ї, які внаслідок бомбардувань втратили дах над головою. 6 серпня княгиня занотувала: «Живемо з юрбою незнайомих людей».

Наприкінці серпня німці арештували Анну і Януша Радзивіллів та незабаром вивезли до Берліна. Їх відпустили в жовтні 1944 р., але до палацу на Белянській, знищеного пожежею, вони вже не могли повернутися. Радзивілли поїхали до Неборова, а згодом до Валевиці, де їх арештували совети й вивезли до Москви, на Луб'янку. Пізніше їх тримали в Красногорську, де Анна Радзивілл померла в 1947 р. Януш Радзивілл, вийшовши з радянської в'язниці, повернувся до Варшави, де оселився в невеликій квартирі. Помер у 1967 р.

Наталія ДЕНИСУК

Stypendia Wschodnie

W konkursie na odbycie 2-letnich studiów magisterskich w ramach programu «Studia Wschodnie» mogą wziąć udział kandydaci z Europy Wschodniej, Bałkanów, Kaukazu i Azji Środkowej. Studia będą trwały od 1 października 2021 r. do 30 czerwca 2023 r. – informuje Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego.

I. KANDYDACI

1. KANDYDACI mogą pochodzić ze wszystkich krajów Europy Wschodniej i Bałkanów nie należących do Unii Europejskiej, Kaukazu i Azji Środkowej. Dla kandydatów z Rosji, kraju nie będącego oficjalnym beneficjentem programu polskiej współpracy rozwojowej, studia odbywają się na zasadzie odpłatności.

2. PREFEROWANE będą kandydatury osób mogących już wykazać się osiągnięciami naukowymi lub aktywnością organizacyjną, których dotychczasowe działania i osiągnięcia dają szansę wykorzystania zdobytej specjalizacji w ich własnych krajach w różnych dziedzinach życia naukowego lub publicznego.

II. WARUNKI STYPENDIUM

1. STUDIA trwają 2 lata (4 semestry), stypendium będzie wypłacane w ciągu roku akademickiego przez 9 miesięcy. Po spełnieniu warunków określonych szczegółowo w umowie ze stypendystą, możliwe jest przedłużenie stypendium maksymalnie o 1 miesiąc na I i II roku studiów.

2. PROGRAM studiów obejmuje zagadnienia historii i współczesności Europy Środkowo-Wschodniej, Rosji i całego obszaru postkomunistycznego, skupia się na historii, sprawach narodowościowych i politologicznych, ale zawiera także elementy historii sztuki, literatury, kultury, socjologii, geografii, demografii, prawa, ekonomii i in. Program obejmuje także naukę jednego języka regionalnego.

3. STUDIA prowadzone są w pięciu specjalnościach:

- a) Europa Wschodnia;
- b) Europa Środkowa;
- c) Bałkany;
- d) Rosja;
- e) Kaukaz – Azja Środkowa.

4. W RAMACH «Studiów Wschodnich» prowadzą zajęcia wykładowcy polscy (kadra Studium Europy Wschodniej) oraz grono wykładowców gościnnych.

5. ZAKRES STYPENDIUM:

- a) Zwolnienie z opłat dla cudzoziemców za studia na UW (3 tys. € rocznie),
- b) Stypendium dla stypendystów zagranicznych posiadających dyplomy ukończenia pełnych studiów wyższych (1500 zł/mies. netto),
- c) Kurs języka polskiego (2 semestry),
- d) Kurs języka regionalnego (4 semestry),
- e) Opłata części kosztów objazdu naukowego (na I roku studiów).

6. WARUNKIEM korzystania ze stypendium jest spełnienie wymagań przewidzianych Regulaminem i programem studiów oraz przygotowanie pisemnej końcowej pracy magisterskiej w języku polskim.

7. W RAZIE niespełnienia warunków stypendium bądź braku postępów w studiach, wypłata stypendium może zostać przerwana.

III. UMOWA W SPRAWIE STYPENDIUM

1. Na początku roku akademickiego Stypendysta podpisuje umowę ze Studium Europy Wschodniej UW.

2. Umowę zawiera się na okres trwania studiów.

3. Umowa określa zasady i warunki wypłacania stypendium oraz prawa i obowiązki stron.

4. W razie niezaliczenia 1-go semestru (zimowego) stypendium może być zawieszona, zarówno w czasie I-go, jak i II-go roku. Szczegóły opisane zostały w Regulaminie i Umowie.

IV. WYMAGANIA

1. UKOŃCZONE pełne studia wyższe II stopnia – magisterskie lub równorzędne (dyplom magistra lub specjalisty), preferowane humanistyczne; pożądana praca naukowa, bądź doświadczenia organizacyjne i praktyka z zakresu zainteresowań «Studiów Wschodnich».

2. WIEK do 30 lat.

3. Ogólna znajomość problematyki Europy Wschodniej, Europy Środkowej, Rosji, Azji Środkowej i Kaukazu, zwłaszcza okresu XX w. i zagad-

nień współczesności, szczególnie po II wojnie światowej, a zwłaszcza po 1991 r.

4. POZYTYWNY wynik pisemnego testu wiedzy ogólnej (zakres zagadnień wg pkt.3) oraz rozmowy kwalifikacyjnej.

5. ZNAJOMOŚĆ języka polskiego na poziomie B2. Zostanie zweryfikowany podczas rozmowy kwalifikacyjnej.

6. ZNAJOMOŚĆ języka angielskiego i rosyjskiego na poziomie pozwalającym na rozumienie wykładów i korzystanie z literatury.

V. DOKUMENTY

1. KOPIA dyplomu ukończenia pełnych studiów wyższych (zob. IV-1).

2. Wypełniony dokładnie kwestionariusz kandydata «Studiów Wschodnich» (dostępny na stronie studium.uw.edu.pl).

3. ZWIĘZŁY (do 2 stron) list w języku polskim uzasadniający ubieganie się o Stypendium, zawierający plany związane z ukończeniem «Studiów Wschodnich», ze wskazaniem specjalizacji Studiów, którą chciałby kandydat studiować (wg wykazu specjalizacji, zob. II-3).

4. CV (w jęz. angielskim) pisane w porządku od najnowszego wydarzenia wraz z fotografią.

5. LISTA wszystkich publikacji zawodowych – dla osób pracujących naukowo lub wykaz prac, osiągnięć, projektów – dla osób spoza nauki.

6. CERTYFIKAT znajomości języka polskiego (B2).

7. EWENTUALNIE inne dane, dokumenty lub informacje mogące – zdaniem kandydata – pomóc komisji we właściwej ocenie jego kandydatury.

VI. APLIKACJE

1. KOMPLET dokumentów należy nadesłać e-mailem najdalej do 20 marca 2021 r. na adres stypendia.studium@uw.edu.pl

2. DO DNIA 30 kwietnia 2021 r. Komisja Kwalifikacyjna Studium Europy Wschodniej rozstrzygnie I etap konkursu i wyznaczy uczestników II-go i III-go etapu konkursu; obie grupy zostaną niezwłocznie powiadomione o wynikach pocztą elektroniczną.

3. UCZESTNICZY kolejnych etapów konkursu: II-go (test pisemny) i III-go (rozmowa kwalifikacyjna) wypełnią dalsze wymagania kwalifikacyjne przed członkami Komisji, bądź jej pełnomocnikami w okresie 1 maja – 15 czerwca 2021 r. Kwalifikacje odbędą się na terenie placówek dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej lub w wyjątkowych wypadkach w Polsce. Szczegółowy harmonogram zostanie ogłoszony osobno.

4. OSTATECZNE decyzje na podstawie wyników kwalifikacji Komisja podejmie do 15 lipca 2020 r. i ogłosi listę zakwalifikowanych stypendystów XIX Konkursu Stypendialnego «Studiów Wschodnich».

5. Kandydaci ze słabszą znajomością języka polskiego, którzy wszakże osiągną na egzaminie b. dobre wyniki merytoryczne – będą mieli obowiązek samodzielnej nauki języka jako zakwalifikowani warunkowo. Zostaną następnie zaproszeni na egzamin poprawkowy w drugiej połowie listopada.

VII. STUDIA

1. ZAJĘCIA na studiach rozpoczną się we wrześniu kursem adaptacyjnym do «Studiów Wschodnich» UW.

2. STYPENDYŚCI zagraniczni będą korzystał z przerw, ferii i wakacji, jak studenci polscy.

3. STYPENDYSTA, który wypełni wszystkie wymagania programowe, zaliczy poszczególne semestry oraz przedstawi i obroni pracę końcową – otrzyma dyplom ukończenia 2-letnich, uzupełniających, magisterskich «Studiów Wschodnich» Uniwersytetu Warszawskiego.

4. DYPLOM ów jest pełnoprawnym dokumentem ukończenia studiów wyższych w Polsce, uznawanym według właściwych przepisów w innych krajach Unii Europejskiej.

Źródło: studium.uw.edu.pl

Східні стипендії

До участі в конкурсі на здобуття стипендій у рамках дворічної магістерської програми «Східні студії» запрошують кандидатів зі Східної Європи, Балканських країн, Кавказу та Середньої Азії. Навчання триватиме з 1 жовтня 2021 р. до 30 червня 2023 р. Про це повідомляє Центр східноєвропейських студій Варшавського університету.

I. КАНДИДАТИ

1. КАНДИДАТИ можуть походити з усіх країн Східної Європи та Балкан, які не належать до Європейського Союзу, а також Кавказу та Центральної Азії. Для кандидатів із Росії, яка не є офіційним бенефіціаром польської програми розвитку співпраці, навчання проводиться на платній основі.

2. ПЕРЕВАГУ надаватимуть кандидатам, які вже мають наукові досягнення або проявляють організаційну активність, чия діяльність дасть можливість використовувати здобуту спеціалізацію у своїх країнах у різних сферах наукового та суспільного життя.

II. УМОВИ СТИПЕНДІЇ

1. НАВЧАННЯ триватиме 2 роки (4 семестри), стипендію виплачуватимуть 9 місяців протягом навчального року. Після виконання всіх умов, детально описаних у договорі зі стипендистом, стипендію можна продовжити максимально на 1 місяць на першому та другому курсах.

2. ПРОГРАМА навчання охоплює проблематику історії та сучасності Центральної та Східної Європи, Росії та всього посткомуністичного простору, зосереджена на історії, національних і політичних питаннях, також включає елементи історії мистецтва, літератури, культури, соціології, географії, демографії, права, економіки тощо. Програма включає вивчення однієї регіональної мови.

3. НАВЧАННЯ проходить за п'ятьма спеціальностями:

- a) Східна Європа;
- b) Центральна Європа;
- c) Балкани;
- d) Росія;
- e) Кавказ – Центральна Азія.

4. У РАМКАХ «Східних студій» заняття проводять польські викладачі (працівники Центру східноєвропейських студій) і запрошені спеціалісти.

5. СТИПЕНДІЯ ПОКРИВАЄ:

- a) Звільнення іноземців від оплати за навчання (3 тис. євро на рік);
- b) Стипендію для іноземців, які мають диплом про повну вищу освіту (1500 злотих на місяць);
- c) Курс польської мови (2 семестри);
- d) Курс регіональної мови (4 семестри);
- e) Оплату частини коштів для наукових поїздок (на першому році навчання).

6. УМОВОЮ отримання стипендії є виконання вимог, передбачених Положенням про стипендії і навчальну програму, а також написання письмової випускної магістерської роботи польською мовою.

7. У ВИПАДКУ невиконання умов стипендії або відсутності прогресу в навчанні виплата стипендії може бути припинена.

III. ДОГОВІР ЩОДО СТИПЕНДІЇ

1. На початку навчального року стипендист підписує договір із Центром східноєвропейських студій Варшавського університету.

2. Договір укладають на весь період навчання.

3. У договорі описано принципи та умови виплати стипендії та права й обов'язки сторін.

4. У випадку незарахування першого (зимового) семестру виплата стипендії може бути призупинена як на першому, так і на другому курсах навчання.

IV. ВИМОГИ ДО КАНДИДАТІВ

1. ДИПЛОМ про повну вищу освіту (магістра або спеціаліста), перевага надаватиметься гуманітарному профілю. Бажаною є наукова робота або організаційний досвід і практика у сфері зацікавленості («Східних студій»).

2. ВІК до 30 років.

3. Загальна обізнаність із проблематикою Східної та Центральної Європи, Росії, Середньої Азії та Кавказу, зокрема періоду XX ст. і сучасності, передусім після Другої світової війни, а особливо після 1991 р.

4. ПОЗИТИВНИЙ результат письмового тесту на визначення рівня загальних знань (проблематика окреслена в п. 3) та кваліфікаційної співбесіди.

5. ЗНАННЯ польської мови на рівні B2.

6. ЗНАННЯ англійської та російської мов на рівні, що дозволяє розуміти лекції та наукову літературу.

V. ДОКУМЕНТИ

1. КОПІЯ диплому про повну вищу освіту (див. IV-1).

2. Правильно заповнена анкета кандидата «Східних студій» (доступна на сайті: studium.uw.edu.pl).

3. СТИСЛИЙ (до 2 сторінок) мотиваційний лист польською мовою щодо причин подання заявки на стипендію, в якому містяться плани, пов'язані із завершенням «Східних студій» Варшавського університету, з вказаною спеціалізацією, на якій хотів би навчатися кандидат (відповідно до переліку спеціалізацій (див. II-3)).

4. CURRICULUM VITAE з фотографією англійською мовою, написане, починаючи від найновіших подій.

5. ПЕРЕЛІК усіх професійних публікацій (для науковців) або список робіт, досягнень, проєктів (для осіб, які не займаються наукою).

6. СЕРТИФІКАТИ про знання польської мови (рівень B2).

7. Інші дані, документи чи інформація, які, на думку кандидата, могли б допомогти комісії правильно оцінити його кандидатуру.

VI. ПОДАННЯ ЗАЯВКИ

1. КОМПЛЕКТ документів необхідно надіслати електронною поштою не пізніше 20 березня 2021 р. на адресу: stypendia.studium@uw.edu.pl

2. До 30 квітня 2021 р. кваліфікаційна комісія Центру східноєвропейських студій ухвалить рішення щодо першого етапу конкурсу та визначить учасників другого та третього етапів; обидві групи будуть негайно повідомлені про результати електронною поштою.

3. УЧАСНИКИ наступних етапів конкурсу, другого (письмовий тест) і третього (співбесіда), проходять подальший відбір комісією або її представниками в період із 1 травня до 15 червня 2021 р. Кваліфікація проходить у дипломатичних представництвах Республіки Польща або, у виняткових випадках, у Польщі. Детальний графік буде оголошено окремо.

4. ОСТАТОЧНЕ рішення на підставі результатів кваліфікаційної комісії прийме до 15 липня 2020 р. та оголосить список відібраних стипендіатів XIX стипендіального конкурсу «Східні студії».

5. Кандидати з низьким рівнем знань польської мови, які, однак, досягнуть хороших результатів на іспитах, будуть зобов'язані самостійно вивчати мову, як такі, що відібрані умовно. Потім їх запросять на додатковий іспит у другій половині листопада.

VII. НАВЧАННЯ

1. ЗАНЯТТЯ розпочнуться у вересні адаптаційним/вступним курсом «Східні студії» Варшавського університету.

2. Іноземні СТИПЕНДИСТИ матимуть канікули, відпустки та перерви в навчанні, так само, як польські студенти.

3. СТИПЕНДИСТИ, які виконують усі вимоги програми, зарахують всі семестри та презентують і захистять випускну роботу, отримавши диплом про закінчення 2-річної магістерської програми «Східні студії» Варшавського університету.

4. Цей ДИПЛОМ є повноцінним документом про закінчення вищої освіти в Польщі, який визнають відповідно до законів в інших країнах Європейського Союзу.

Джерело: studium.uw.edu.pl

Juliusz Machulski – cudowne dziecko polskiego kina

Юліуш Махульський – корифей польського кіно

Своє перше два фільми Machulski miał już w głowie, zanim zabrał się za reżyserowanie. Oba stały się wielkim sukcesem twórcy i pozwoliły mu istnieć w świecie filmowym do dziś.

Juliusz Machulski nie mógł sobie wymarzyć lepszego debiutu niż «Vabank». To był sukces na miarę marzeń każdego reżysera. W kinach tę brawurową komedię opowiadającą o Kwincie, który po wyjściu z więzienia postanawia zemścić się na bankierze Kramerze obejrzało 1 422 000 widzów. Krytycy nie szczędzili pochwał. Cenzorzy nie pocięli filmu na kawałki. Obraz stał się hitem kinowym. Do rewelacyjnej reżyserii i montażu doszli aktorzy, którzy zagrali wspaniale: ojciec reżysera Jan Machulski, Leonard Pietraszak, Witold Pyrkosz i Jacek Chmielnik. Okrasą filmu była klimatyczna muzyka kompozytora Henryka Kuźniaka.

Część drugą zatytułowaną «Vabank 2, czyli riposta» Machulski wyreżyserował w roku 1984. Opowiadała ona o próbie zemsty Kramera po wyjściu z więzienia.

Jeszcze większą popularność przyniosła reżyserowi «Seksmisja» z 1984 r., opowiadająca o dwóch mężczyznach, którzy dali się zahibernować i po latach obudzili się w świecie rządzonego wyłącznie przez kobiety. Na planie filmu zobaczyliśmy wspaniałych polskich aktorów: Jerzego Stuhrę i Igię Łukaszewicz. Obraz ten w kinach obejrzało aż 12 milionów widzów. To był prawdziwy hit filmowy w ponurych latach 80. Cenzura oszczędziła dzieło, bo wycięła tylko scenę, gdy Maks mówi: «Kierunek wschód. Tam musi być jakaś cywilizacja» oraz gdy pokazuje dłoń z literą V.

W 1985 r. Machulski wyreżyserował teledyski do znanych przebojów zespołu Kombi: «Black and White» i «Nasze rendez-vous».

W 1987 r. powstała komedia «Kingsajz» o krasnoludkach, które pragną uzyskać normalny wzrost i wejść w świat ludzi. W 1989 r. ukazał się film «Deja vu», opowiadający o amerykańskim mafiosie, który uciekł z USA do Odessy, w 1991 r. «V.I.P.» – obraz o młodym kompozytorze wpętany w aferę przemytniczą. W 1992 r. reżyser zrobił jedyny film odbiegający od jego repertuaru – «Szwadron», mówiący o powstaniu styczniowym z perspektywy rosyjskiej. Z 1995 r. pochodzi kryminał «Girl Guide». Potem wielką popularność wśród widzów zdobyły dwa sezony serialu «Matki, żony i kochanki» z lat 1995–1998.

A w 1997 r. mogliśmy zobaczyć przebojowego «Kilera» z niezapomnianymi rolami Cezarego Pazury, Janusza Rewińskiego, Jerzego Stuhrę, Jana Englerta, Małgorzaty Kożuchowskiej, Katarzyny Figury i Stanisławy Celińskiej. To film z szybką akcją, niezapomnianymi dialogami i ciekawymi obserwacjami obyczajowymi wielkich przemian i czasu mafijnego w Polsce lat 90.

W 1999 r. powstała kontynuacja «Kilera» zatytułowana «Kilerów dwóch». Dwa lata później film «Pieniądze to nie wszystko». Zobaczyliśmy tu ciekawe zderzenie ówczesnych dwóch światów: beznadziejnego popegeerowskiego, pijącego wina «Platon» oraz biznesmenów zdobywających pieniądze w nowej rzeczywistości. W konwencji komediowej, wśród zabawnych sytuacji, film oddał złożoność polskiej transformacji od komunizmu do kapitalizmu. Pokazał ludzi odstających na boczny tor i tych, którzy odnaleźli się w nowej rzeczywistości.

W 2004 r. powstała komedia kryminalna «Vinci» o kradzieży obrazu «Dama z łasiczką» z Muzeum Czartoryskich w Krakowie, w 2008 r. «Ile waży koń trojański» – komedia o powrocie kobiety w przeszłość do roku 1987, by być dłużej z drugim mężem, a w 2010 r. – «Kotyanka»,

film w konwencji horroru o rodzinie wampirów. W 2013 Machulski nakręcił obraz «Ambassada», w 2017 r. – komedię «Volta», a w 2020 r. mogliśmy oglądać najnowszy serial kryminalny «Mały zgon» składający się z 10 odcinków.

Machulski oprócz twórczości filmowej jest również producentem. Kilka filmów jego produkcji dostało prestiżowe nagrody. Z jego Studia Filmowego «Zebra», które założył w 1988 r., wyszły głośne filmy: «Kroll» i «Psy» Władysława Pasikowskiego, «Dzień świra» Marka Koterskiego, «Mój Nikifor» i «Plac Zbawiciela» Krzysztofa Krauzego.

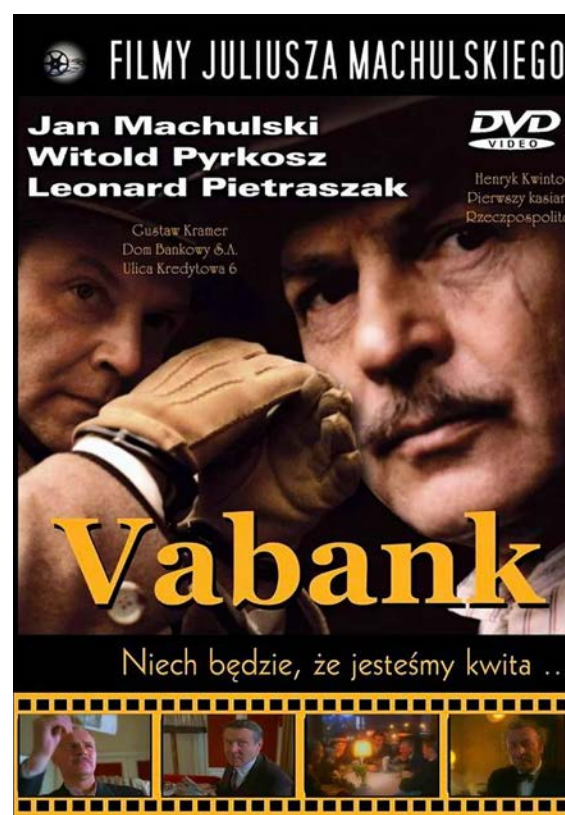
Juliusz Machulski wpisał się doskonale w określony czas i miejsce, kręcił filmy komediowe i kryminalne po okresach obrazów wojennych, martyrologicznych, historycznych i po kinie moralnego niepokoju. Jego dzieła nie miały dzielić włosy na czworo, ale bawić, były przeznaczone dla jak najszerszego kręgu widzów. Do dziś wielu ludzi używa zwrotów z jego filmów, cytując je z pamięci w różnych sytuacjach.

Reżyserowi udało się to, o czym marzył: zrobił wiele dzieł dla Polaków, by mogli się śmiać i zrelaksować. Bo czy film nie jest przede wszystkim formą artystyczną służącą do zabawy i rozrywki? Jednocześnie w jego obrazach odnajdziemy dużo obserwacji obyczajowych, socjologicznych i politycznych dotyczących ostatnich czterdziestu lat życia w Polsce. Niektórzy znajdą nawet to, o czym nie pomyślały trzykrotnie żonaty reżyser: Amerykanie uznali przecież, że «Seksmisja» jest filmem antyfeministycznym.

Zachęcamy wszystkich miłośników polskiego kina do przyrządzenia sobie dania z Juliusza Machulskiego. Na pewno każdy znajdzie wśród tyłu jego filmów coś dla siebie. Nie zabraknie zabawy, uśmiechu oraz refleksji o człowieku, życiu i o naszym kraju.

Wiesław PISARSKI,
nauczyciel języka polskiego
skierowany do Kowla przez ORPEG

Na zdjęciach: 1. Machulski Juliusz. Autor: Slawek, CC BY-SA 2.0. 2. Afisz filmu «Vabank», Public domain.

Юліуш Махульський не міг мріяти про кращий дебют, ніж «Ва-банк». Це був успіх, який сягав межі бажань кожного режисера. У кінотеатрах авантюру комедію про ведмежатника Квінто, який, вийшовши із в'язниці, вирішив помститися банкіру Крамеру, подивилися 1,422 млн глядачів. Критики не шкодували похвал. Цenzори не різали фільм на шматки. Стрічка стала кінохітом. До фантастичної режисури додалася чудова гра акторів: батька режисера Яна Махульського, Леонарда Петрашака, Вітольда Пиркоша і Яцека Хмельніка. Неабияк прикрасила фільм атмосферна музика композитора Генрика Кузьняка.

Другу частину під назвою «Ва-банк 2, або Удар у відповідь» Махульський зняв у 1984 р. Вона розповідає про спробу Крамера відомстити, коли той уже вийшов із в'язниці.

Ще більшу популярність режисерові принесла стрічка «Сексмисія», знята у 1984 р. (цнотлива радянська цензура скоротила фільм на 40 хвилин і назвала його «Нові амазонки», – перекл.). Вона розповідає про двох чоловіків, котрі взяли участь в експерименті, дозволивши себе заморозити. Через багато років вони прокинулися у світі, де правлять виключно жінки. У головних ролях знялися чудові польські актори Єжи Штур і Ольгерд Лукашевич. Цю картину в кінотеатрах переглянули 12 млн глядачів. У похмурі 80-ті це був справжній кінохіт. Цензура пощадила фільм, адже вирізала лише сцени, де Макс показує долоню з літерою V та де каже: «Напрямок – схід. Там має бути якась цивілізація».

У 1985 р. Махульський був режисером кліпів на популярні хіти польської групи «Kombi»: «Black and White» і «Наше rendez-vous».

У 1987 р. вийшла комедія «Кінгсайз» про гномів, які хочуть стати нормального зросту і ввійти у світ людей. У 1989 р. – фільм «Деja ву» про американського мафіозі, котрий утік зі США до Одеси, в 1991 р. – картина «V.I.P.» про молодого композитора, який вступав в контрабандну операцію. У 1992 р. режисер зняв єдиний фільм, що випадає із його амплуа, – «Ескадрон», який розповідає про Січневе повстання з російської перспективи. 1995 р. на екрани вийшов детек-

тив «Girl Guide». Потім неабияку популярність серед глядачів здобули два сезони серіалу «Матері, дружини та коханки», зняті в 1995–1998 рр.

У 1997 р. поляки мали нагоду подивитися культового «Кілера» з незабутніми ролями Цезарія Пазури, Януша Ревінського, Єжи Штура, Яна Енглерта, Малгожати Кожаховської, Катажини Фігури і Станіслави Целінської. Це фільм із карколомним сюжетом, неймовірними діалогами й цікавими спостереженнями про побут періоду великих перемін і за-силля мафії в Польщі в 1990-х рр.

У 1999 р. на екрани вийшло продовження «Кілера» – «Кілер-ів 2». Через два роки – фільм «Гроші – це не все». Поляки побачили тут цікавий конфлікт тодішніх двох світів: безнадійного постсовка, що жлуктить плодово-ягідний шмурдяк, та бізнесменів, які роблять гроші в новій дійсності. У комедійному наративі фільм відтворив складність польських перетворень на шляху від комунізму до капіталізму, показав людей, які опинилися на узбіччі, й тих, хто пристосувався до нової дійсності.

У 2004 р. була знята детективна комедія «Вінчі» про крадіжку картини «Пані з горностаєм» з Музею Чарторйських у Кракові, у 2008 р. – комедія «Скільки

важить троянський кінь» про те, як жінка повернулася в минуле, у 1987 р., щоби побути довше з другим чоловіком, а у 2010 р. – фільм жахів «Колискова» про сім'ю вампірів. У 2013 р. Махульський зняв картину «Посольство», у 2017 р. – комедію «Вольта», а у 2020 р. – детективний серіал «Невеликий смертельний випадок», який складається з 10 серій.

Крім режисури, Махульський займався продюсуванням. Кілька робіт, де він виступив продюсером, отримали престижні нагороди. На кіностудії «Зebra», яку Махульський заснував у 1988 р., були зняті нашумілі стрічки «Кроль» і «Пси» Владислава Пасіковського, «День вар'ята» Марка Котерського, «Мій Никифор» і «Площа Спасителя» Кшиштофа Краузе.

Юліуш Махульський чудово вписався в окреслені час і місце, він знімав комедії і детективи після періоду воєнних, трагічних, історичних картин і після кіно морального неспокою. Його фільми не занурювали глядача у психологічні глибини, вони мали розважати й були призначені для якомога ширшого кола глядачів. І донині багато хто вживає фрази з його стрічок, цитуючи їх напам'ять у прерізних ситуаціях.

Режисерові вдалося те, про що він мріяв: він зняв багато фільмів для поляків, щоби вони могли посміятися і розслабитися. Хіба передусім кіно – це не мистецька форма, створена для розваги? Водночас у його картинах можна знайти багато побутових, соціальних і політичних подробиць, які розповідають про останні 40 років життя в Польщі. Дехто знайде навіть те, про що ніколи й не подумав би тричі одружений режисер: американці дійшли висновку, що «Сексмисія» – це антифеміністичний фільм!

Заохочуємо всіх шанувальників польського кіно посмакувати роботами Юліуша Махульського. Напевно кожен знайде серед його численних фільмів щось для себе. Буде достатньо розваг, усмішок та розмірковувань про людину, життя і Польщу.

Вєслав ПІСАРСЬКИЙ, учитель польської мови,
скерований до Ковеля організацією ORPEG

На фото: 1. Юліуш Махульський. Автор: Slawek, CC BY-SA 2.0. 2. Афіша фільму «Ва-банк». Public domain.

Przestrogi i dobre rady

W czasach, dla niektórych już dawno minionych, kiedy zieloność w głowie była stanem permanentnym, a głupota i lekkie szaleństwo towarzyszyły nam na każdym kroku, samodzielny wyjazd pod tzw. namiot, na obóz czy inną wyprawę, w której kochani rodzice nie uczestniczyli, był darem niebios.

W tym miejscu należy się poważnie zastanowić, czy decyzja mamy i taty puszczających nas samopas na wakacyjne wyjazdy była związana z ich złotymi sercami oraz bezgranicznym zaufaniem do własnych dzieci, czy też raczej przekraczając wszelkie pojęcie naiwnością poddyktowaną bezwarunkową miłością do swych latorośli.

Tak czy siak, w owych czasach nikt nie zastanawiał się nad powodami, dla których małolaty mogły wreszcie urwać się z paska rodzicielskiej kurateli. Ważne, że pakowało się plecaki, kompletowało sprzęt turystyczny, z ulubionej świnki wyciągało pieczolowicie zbierane przez cały rok zaskórniaki i już prawie można było wsiadać do pociągu, autobusu lub innego pojazdu, który wiozł nas w stronę wyczekiwanych, a podniecająco nieznanych mitycznych miejsc letniego wypoczynku.

No właśnie prawie. Albowiem przed chwilami wyczekiwanego szczęścia należało poddać się jakże przykreemu, dla każdego dziecka, któremu wydaje się, że jest już dorosłe bardzo i rozumie zjadło wszystkie na świecie, obowiązkowi wysłuchania przestrogi i dobrych rad z ust osób starszych płynących. Nasi bliscy z troski, ale zapewne także ku uspokojeniu własnego sumienia i poczucia obowiązku, obficie takowych młodszym udzielali.

Na wszystkie pouczenia grzecznie potakiwaliśmy głową, zgadzaliśmy się absolutnie w każdym punkcie i nawet tak absurdalne przykazania, jak wchodzenie do wody tylko do kolan, pływanie w kole ratunkowym oraz górskie wędrowanie ograniczone jedynie do spacerów nad szcawanickim Grajczarkiem przyjmowaliśmy bez mrugnienia powieki ze stoickim spokojem.

Gdy już wszelkim proceduram stało się za dość, mogliśmy wreszcie rzucić się w ramiona letniej przygody. Co później się działo, to już zupełnie nowa historia.

Mieć zielono w głowie (zieloność w głowie) oznacza być człowiekiem nieodpowiedzialnym, młodym, niedoświadczonym, ale też pełnym zapału i chęci poznawania świata.

Dar niebios to coś bardzo cennego i unikatowego, często pojawiające się nagle i niespodziewanie.

Puszczać kogoś samopas, czyli samodzielnie, bez kontroli ze strony innych.

Mieć złote serce – oznacza bycie bardzo dobrym człowiekiem.

Miłość bezwarunkowa, czyli taka, w której kochamy kogoś niezależnie od jego wad i postępowania.

Tak czy siak, czyli niezależnie od okoliczności, ostatecznie, w końcu.

Urwanie się z paska – oznacza niezależnie się od kogoś, wyrwanie się spod jego wpływu.

Zaskórniaki ze świnki – to pieniądze wybrane ze skarbonki, często długo zbierane na czarną godzinę.

Powiedzenie o kimś, że **zjadł wszystkie rozumy** – oznacza kogoś bardzo mądrego, ale czasem przemądrzałego i wywyższającego się ponad innych.

Bez mrugnienia powieką, czyli bardzo spokojnie, w opanowany sposób.

Gabriela WOŹNIAK-KOWALIK,
nauczycielka skierowana do Łucka i Kowla
przez ORPEG

Перестороги й добрі поради

У часи, для деякого давно минулі, коли зеленість у голові була перманентним станом, а дуроці та легке навіженство товаришували нам на кожному кроці, самостійний виїзд із наметами, в табір чи іншу поїздку, в якій наші любі батьки не брали участі, був даром небес.

Тут варто серйозно задуматися, чи рішення мами й тата, які відпустили нас самопасом на канікули, було пов'язане з їхніми золотими серцями та безмежною довірою до власних дітей чи наївністю, продиктованою безоглядною любов'ю до своїх чад, яка бере гору над будь-якою раціональною оцінкою ситуації.

Так чи сяк, але в ті часи ніхто не задумувався над причинами, задля яких малоліткі могли врешті зірватися з прив'язі батьківського нагляду. Важливо було, що пакувалися рюкзаки, комплектувалося туристичне спорядження, з улюбленої свинки витягалися дбайливо відкладені протягом цілого року зашкірняки – і вже майже можна було сідати в потяг, автобус чи інший транспортний засіб, який віз би нас у напрямку довгоочікуваних і збудливо незначних міфічних місць літнього відпочинку.

Майже! Перед тим, як наступить мить довгожданого щастя, потрібно було скоритися такому прикрому для кожної дитини, якій здається, що вона дуже доросла і з'їла всі розуми на світі, обов'язку вислуховування пересторог і добрих порад, що плінуть з уст старших. Наші близькі, турбуючись про нас, а також, мабуть, заспокоюючи власну совість, і з почуття обов'язку, щедро наставляли нас, молодих.

На всі повчання ми ввічливо притакували головами, погоджувалися з кожною тезою і навіть такі абсурдні накази, як заходити у воду тільки по коліна, купатися в рятівному крузі, гірські мандрівки обмежити прогулянками берегом Грайцарика у Щавниці, приймали, не зморгнувши повікою, зі стоїчним спокоєм.

Як усі процедури були виконані, ми могли нарешті кинутися в обійми літніх пригод.

А що відбувалося далі – це вже зовсім інша історія.

Мати зелено або зеленість у голові (**mieć zielono w głowie (zieloność w głowie)**) – бути безвідповідальною, молодою, недосвідченою людиною, але сповненою запалу й бажання пізнавати світ.

Дар небес (**dar niebios**) – щось цінне й унікальне, що часто з'являється раптово й несподівано.

Пускати когось самопасом (**puszczać kogoś samopas**) – самостійно, без контролю з боку інших.

Мати золоте серце (**mieć złote serce**) – бути дуже доброю людиною.

Безоглядна любов (**miłość bezwarunkowa**), тобто така, коли ми любимо когось незважаючи на його вади і прогріхи.

Так чи сяк (**tak czy siak**), тобто незалежно від обставин, остаточно, врешті.

Зірватися з прив'язі (**urwanie się z paska**) – стати незалежним від когось, вирватися з-під впливу цієї людини.

Зашкірняки зі свинки (**zaskórniaki ze świnki**) – гроші, витягнуті зі скарбнички, відкладені на чорну годину.

Сказати про когось, що він з'їв усі розуми (**że zjadł wszystkie rozumy**), означає, що цей хтось дуже розумний, але інколи надто хитроумний і зазнайкуватий.

Не зморгнувши повікою (**bez mrugnienia powieką**), тобто дуже спокійно, врівноважено.

Gabriela WOŹNIAK-KOWALIK,
учителька, skierowana до Луцька і Ковеля
організацією ORPEG

Kirkland Research – 2021

W ramach Programu Kirkland Research oferowane jest stypendium na jednosemestralny pobyt badawczo-naukowy w Polsce dla osób z tytułem doktorskim, mających ugruntowaną pozycję naukową.

Kirkland Research to stypendium obejmujące pobyt w Polsce od połowy września do końca stycznia (I semestr). Obowiązkiem stypendystów Programu jest uczestniczenie w seminariach naukowych oraz indywidualna praca pod kierunkiem opiekuna naukowego, której efektem ma być przygotowanie artykułu naukowego. Podstawą uzyskania dyplomu ukończenia Programu jest zatwierdzony do druku przez opiekuna naukowego artykuł naukowy stypendysty oraz prezentacja efektów pracy podczas styczniowego zjazdu stypendystów.

Kryteria formalne:

- obywatelstwo i miejsce zamieszkania w jednym z krajów objętych Programem;
- wiek do 45 lat;
- doświadczenie w pracy naukowej – minimum 4 lata;
- przynajmniej 2 lata przerwy od poprzedniego dłuższego niż 6 miesięcy stypendium zagranicznego;
- osiągnięcia naukowe, w tym publikacje;
- znajomość języka polskiego na poziomie minimum B2 (w przypadku znajomości języka angielskiego na poziomie B2 znajomość języka polskiego musi być przynajmniej na poziomie A1).

Warunki finansowe:

- stypendium (miesięczna kwota 2000 zł) przez okres 4 miesięcy;

- zakwaterowanie w okresie 4 miesięcy;
- zwrot kosztów podróży (przyjazd do Polski i powrót) według ustalanych corocznie limitów;
- zwrot kosztów komunikacji miejskiej;
- pakiet naukowo-dydaktyczny do kwoty 3500 zł;
- ubezpieczenie KL, OC i medyczne w prywatnej służbie zdrowia;
- udział w programie orientacyjnym oraz w zjeździe wszystkich stypendystów.

Rekrutacja:

- Wybór kandydatów odbędzie się w trzyetapowym procesie selekcji:
- I etap – ocena formalna wniosków;
  - II etap – ocena merytoryczna wniosków przez ekspertów z danych dziedzin;
  - III etap – rozmowy kwalifikacyjne (planowane w terminie 30.03–30.04.2021).

Termin zgłoszeń na stypendia Kirkland Research 2021/22 upływa **1 marca 2021 r.**

Ze szczegółowym opisem Programu, procedury zgłoszeń kandydatów oraz listą wymaganych dokumentów można zapoznać się tu: <https://monitor-press.com/pl/konkursy/9005-27236.html>.

MW

У рамках програми «Kirkland Research» її засновники пропонують короткотермінові дослідницькі стажування для кандидатів наук із відповідним доробком у галузі, котру вони представляють.

Реалізація програми запланована на період із середини вересня до кінця січня (I семестр). Стипендисти програми «Kirkland Research» зобов'язані брати участь у семінарах та займатися індивідуальною роботою під наглядом наукового керівника. Задля отримання диплома про закінчення програми вони повинні підготувати наукову публікацію, яка має бути підписана до друку науковим керівником, та представити результати своїх досліджень під час січневого з'їзду всіх стипендістів.

Формальні вимоги:

- громадянство і постійне місце проживання в одній із охоплених програмою країн;
- вік до 45 років;
- досвід наукової роботи – мінімум 4 роки;
- мінімум 2 роки перерви від попередньої наукової закордонної стипендії, що тривала більше, ніж 6 місяців;
- наукові досягнення, зокрема публікації;
- знання польської мови мінімум на рівні B2 (якщо кандидат знає англійську мову на рівні B2, дозволяється знання польської на рівні A1).

Фінансові умови:

- стипендія 2000 злотих щомісяця протягом 4 місяців;
- поселення протягом 4 місяців;
- повернення вартості квитків до Польщі та додому після завершення програми;

- повернення вартості квитків на громадський транспорт;
- науково-дидактичний пакет на суму до 3500 злотих;
- медичне страхування;
- участь у підготовчому курсі та двох з'їздах усіх стипендістів.

Відбір кандидатів:

Відбір кандидатів проводитиметься протягом трьох етапів:

- I етап – формальна оцінка заявок;
- II етап – оцінка заявок кандидатів експертами з відповідних галузей;
- III етап – кваліфікаційна розмова (відбудеться в період із 30 березня до 30 квітня 2021 р.).

Прийом заявок на програму «Kirkland Research» на 2021–2022 н. р. закінчується **1 березня 2021 р.**

Детальніше про програму, вимоги до кандидатів та процедуру подачі заявок читайте на сайті «Волинського монітора»: <https://monitor-press.com/ua/responsive/9006-27238.html>

BM

ПРАСА // РОБОТА

Вакансії в Луцьку

Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець	Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець	Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець
Завідувач лабораторії	18 436	Проводити загально-клінічні, гематологічні, імунологічні, цитологічні дослідження та надає висновки по них; напрямком освіти «Клінічна лабораторна діагностика»; веде медичну документацію	Машиніст автомобільного крана	12 000	Керує автомобільним краном вантажопідйомністю 18-25 тонн під час будівельних, монтажних, навантажувально-розвантажувальних та ремонтно-будівельних робіт; виконує щомісячне технічне обслуговування крана, бере участь у його плановому ремонті, перевіряє стан приладів безпеки й контролю; наявність посвідчення крану автомобільного 5 категорії	Водій автотранспортних засобів	10 000	Здійснення перевезення вантажів вантажними автомобілями по Україні та за кордоном (Польща-Україна, Литва-Україна), утримання автотранспортного засобу в належному стані; дотримання правил безпеки руху. Заробітна плата сягає 25 000 грн
Інженер з проектно-кошторисної роботи	17 000	Складання кошторисів, калькуляцій, робота з проектно-кошторисними документами, кошторисним ціноутворенням. Розробка розділу «Кошторисна документація». Знання програмного АВК-5 або аналогів	Поліцейський (інспектор) патрульної служби	12 000	Забезпечення публічного порядку і громадської безпеки; запобігання кримінальним, адміністративним правопорушенням; для того щоб відправити електронну заяву на участь у конкурсі до Патрульної поліції, заповніть анкету за посиланням: http://anketa.patrol.police.gov.ua/ ; інформаційний центр: 044 390-65-00	Водій навантажувача	10 000	Виконання підсобних навантажувально-розвантажувальних робіт на підприємстві з використанням міні навантажувача «Бобкет». Можливе навчання на робочому місці за наявності досвіду роботи на посаді тракториста
Інженер-проектувальник	17 000	Виїзд на об'єкт, обстеження, складання відомостей дефектів. Складання та погодження з замовником технічного завдання, основних технічних рішень. Підготовка усіх розділів проекту. Авторський нагляд за будівництвом запроектованих об'єктів. Розробка ескізу, технічної та проектно-кошторисної документації. Авторський контроль підрядників. Узгодження проектів, що розробляються з іншими проектувальниками і виконавцями	Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	12 000	Ремонт двигунів та підвісок комерційних та приватних автомобілів	Водій тролейбуса	10 000	Керування транспортним засобом (тролейбусом) по місту. Наявність прав водія категорії Т. Можливе навчання на робочому місці
Інженер	16 000	Інженер протипожежних систем (КВПІА). Контроль, обслуговування та ведення об'єктів. Заміна устаткування, що вийшло з ладу, діагностика систем. Пусконаладжувальні та монтажні роботи. Вміння працювати з проектно-технічною документацією. Знання електротехніки та електроніки	Столяр	12 000	Виготовлення дерев'яних і деревостружкових деталей для меблів; вміння визначати за зовнішніми ознаками породи і якість деревини; контролювати відповідність виготовлення деталей вимогам стандартів; робота в цеху по виготовленню меблів та фурнітури	Головний бухгалтер	10 000	Організація супровід та контроль бухгалтерського обліку на підприємстві, застосування в роботі стандартів бухгалтерського та податкового обліку, робота з програмою 1С Бухгалтерія(8.3), ведення документообігу, складання та подання звітів
Начальник відділу	16 000	Начальник відділу «Центр безпеки міста Луцька» департаменту міської ради. Здійснювати керівництво відділом та забезпечувати ефективне виконання закріплених напрямків роботи щодо функціонування інтегрованої системи відеоспостереження та відеоаналітики міста Луцька. Державна служба	Слюсар з ремонту техніко-логічних установок	11 800	Розбирає, ремонтує, складає і випробує прості вузли і механізми машин, апаратів, трубопроводів; ремонтує прості установки, агрегати і машини; здійснює слюсарну обробку деталей за 12-14 квалітетом; промиє, чистить і змащує деталі; здійснює розмітку і свердлування отворів на фланцях; проводить правку, обпилювання і нарізування різьби на трубах	Дизайнер (художник-конструктор)	10 000	Розробка ескізу пошиття дитячої м'якоюнабивної іграшки. Розробка лекал. Пошиття іграшки по ескізу. Коректування лекал за вимогами замовника. Розробка та корегування вишивки в програмі Wilcom Embroidery Studio
Начальник відділу	16 000	Начальник відділу контролю за благоустроєм та санітарним станом міста департаменту міської ради. Здійснювати керівництво відділом та забезпечувати ефективне виконання закріплених напрямків роботи щодо функціонування інтегрованої системи відеоспостереження та відеоаналітики міста Луцька. Державна служба	Спеціаліст державної служби (місцевого самоврядування)	11 774	Головний спеціаліст відділу логістики перевезень управління транспорту та зв'язку організовує, координує та контролює роботу пасажирських перевезень; веде реєстр паспортів автобусних маршрутів загального користування, реєстр зупинок громадського транспорту; розробляє графік руху автобусів, вивчає попит населення на міські перевезення, проводить обстеження пасажиропотоків. Приймю документів на конкурс до 26.02.2021 р.	Друкар офсетного плоского друкування	10 000	Виконувати роботу друкаря на офсетному обладнанні, з досвідом роботи
Начальник відділу	16 000	Начальник відділу контролю за благоустроєм та санітарним станом міста департаменту міської ради. Здійснювати керівництво відділом та забезпечувати ефективне виконання закріплених напрямків роботи щодо функціонування інтегрованої системи відеоспостереження та відеоаналітики міста Луцька. Державна служба	Бухгалтер	11 500	Головний спеціаліст, бухгалтер відділу бухгалтерського обліку та аналітики департаменту міської ради. Ведення обліку нормативних документів щодо упорядкування та змін структури та умов оплати праці працівників, нарахування заробітної плати, проведення інвентаризації активів і зобов'язань, підготовка реєстрів та звітності. Державна служба	Економіст	10 000	Аналіз, планування і прогноз діяльності підприємства
Водій автотранспортних засобів	15 000	Перевезення вантажів за кордон. Наявність закордонного паспорту (віза, біометричний паспорт), наявність чіпу	Юрист	11 500	Головний спеціаліст, юрист департаменту міської ради. Розробка та участь у підготовці документів правового характеру, ведення претензійно-правової роботи, підготовка юридичних висновків, участь у судових засіданнях. Державна служба	Електрогазозварник	10 000	Електрогазозварник аргонного зварювання. Виконання автоматичного зварювання особливо будівельних і технологічних конструкцій, що працюють під динамічними та вібраційними навантаженнями. Виготовлення якісної продукції згідно наряду
Водій автотранспортних засобів	15 000	Робота на вантажному автомобілі в міжнародному сполученні. Наявність посвідчення кат. С, Е, чіп-карти, карти водія, закордонного паспорту	Монтажник устаткування зв'язку	11 000	Забезпечення безперебійної роботи кабельних ліній зв'язку. Вимірювання параметрів ВОЛЗ. Обслуговування та монтаж кабелів в приміщеннях та на вулиці. Підключення нових абонентів Інтернет і Телебачення, налаштування обладнання. Усунення пошкоджень та аварійних ситуацій. Наявність категорії В та стажу водія понад 1 рік. + %	Електромеханік з ліфтів	10 000	Робота в діючих електроустановках, в шахті ліфтів на висоті; знання в електротехніці; мати допуск до 1000 Вт
Вчитель-дефектолог	14 000	Проведення реабілітаційної роботи з дітьми, які мають вади у фізичному або розумовому розвитку. Проведення психолого-педагогічної діагностики	Майстер дільниці	11 000	Обов'язки майстра ремонтно-будівельної дільниці. Організація виробничого процесу та здійснення контролю	Інженер з проектно-кошторисної роботи	10 000	Обробка та складання проектно-кошторисної документації, знання програми АВК
Начальник дільниці	14 000	Начальник форматно-розкрійної дільниці, знати дверну фурнітуру, дверей, замків, коробки, знати порізку ДВП, ДСП, кромоквання, врізка дверної фурнітури та виріз отворів з ДСП, а також збірка нескладних корпусних меблів, безпосередньо займатися адміністративною роботою	Електромонтер з випробувань та вимірювань	10 213	Здійснює випробування і вимірювання параметрів електроустаткування напругою 0,4-10 кВ включно; випробує підвищеною прикладеною напругою захисні засоби і пристрої; вимірює опір ізоляції, перехідний опір, опір контурів заземлення розподільних пристроїв; оформляє результати випробувань та вимірювань у первинній технічній документації	Інженер з проектно-кошторисної роботи	10 000	Складання проектно-кошторисної документації. Складання ППР. Прорахунок обсягів робіт, згідно проектів та технічного завдання; первинна документація, виконавча документація, графік виконання робіт. Складання дефектних актів, технічних завдань з виїздом на об'єкти. Робота з кресленнями та їх аналіз
Слюсар з ремонту устаткування теплових мереж	13 788	Здійснює ремонт, реконструкцію, розбирання, складання і установлення арматури на трубопроводах; слюсарну обробку деталей; установлює ковери, гідранти і водорозбірні колонки, сифони і гідралічні затвори	Слюсар-ремонтник	10 213	Налагодження та ремонт обладнання індивідуального теплового пункту; усунення несправностей; слідкувати за справним станом інструменту, обладнання ІТП	Інженер-проектувальник	10 000	Розробка та написання креслень, вміння читати креслення у відповідності до ЄСКД та РЗІА, знання програм: AutoCAD, КОМПАС, SolidWorks
Бухгалтер	13 000	Досвід роботи. Знання ПК, 1С Бухгалтерія 7.7 «Підприємство», МЕДОК, Клієнт-Банк, додатково ведення 4-х ФОПів. Навчання на робочому місці. Загальна система оподаткування	Бухгалтер	10 000	Ведення первинної бухгалтерії, ведення ФОП ЗГРУПА (єдиний податок + ПДВ), подача звітів, ведення каси. знання 1С-Бухгалтерія 8.3	Інженер-проектувальник	10 000	Проектувальник систем протипожежного захисту. Розробка проектних рішень і виконання проектних розрахунків по системам протипожежного призначення. Вільне володіння ArchiCAD. Вільне володіння офісним програмним забезпеченням Office та Excel. Ведення ділового листування з клієнтами. Робота з проектною документацією. Оперативність по виконанню поставлених завдань. Знання нормативної документації по ДБН
Електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах	13 000	Зварювання деталей напівавтоматом	Виконавець робіт	10 000	Організація будівельних робіт, знання нормативно-технічної документації згідно ДБН, розрахунок і замовлення матеріалів, щоденне планування робіт, володіння всіма циклами будівельних робіт, ведення спеціальних журналів та журналів з охорони праці, облік інструменту та обладнання, робота з проектом (робочими кресленнями), облік і списання матеріалів за формою М 29, підписання актів виконаних робіт; підписання актів у складі виконавчої документації, контроль роботи і звіт головному інженеру	Інженер-технолог	10 000	Аналіз та запровадження нових технологій виробництва меблів; створення стандартизованого виробничого процесу; робота в програмах САПР; автоматизоване проектування меблів; аналіз реклами та проведення технологічних змін; активна робота в команді конструкторів; створення розкрійних програм; робота – фабрика меблів «ВНД» м. Луцьк, вул. Мамсурова, 8в
Менеджер (управитель) зі збуту	13 000	Організація збуту продукції ввіреній території (комбикорм та концентрати); досягнення планових показників; знання ринку комбикормів для сільськогосподарських тварин; досвід роботи в продажах (роздріб, гурт, дилерська мережа); знання 1С-бухгалтерії (версія 8)	Слюсар-ремонтник	10 213	Налагодження та ремонт обладнання індивідуального теплового пункту; усунення несправностей; слідкувати за справним станом інструменту, обладнання ІТП	Логіст	10 000	Логістика вантажних перевезень Україна – Європа (Німеччина, Бельгія, Голандія, Франція, Іспанія). Автомобілі «MAN» Е5, Е6, напівпричепи штори. Оклад + %. Досвід роботи за фахом
Слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики (електромеханіка)	12 255	Проводити монтаж, налагодження і ремонт обладнання контрольно-вимірювальних приладів та автоматики; усунення несправностей в схемах обладнання КВП та А; слідкувати за справним станом інструменту, захисних і запобіжних засобів, знати терміни їх перевірки; слідкувати за справністю приладів контролю та за дотриманням порядку в щитах (пультах) управління	Бухгалтер	10 000	Ведення первинної бухгалтерії, ведення ФОП ЗГРУПА (єдиний податок + ПДВ), подача звітів, ведення каси. знання 1С-Бухгалтерія 8.3	Машиніст екскаватора	10 000	Знає та застосовує у діяльності: будову і технічні характеристики обслуговуваних екскаваторів; принцип роботи механічного, гідравлічного та електричного обладнання екскаваторів; правила балансування екскаваторів; раціональні режими робіт екскаваторів та прийоми черпання; правила екскавації важких і легких ґрунтів та способи керування механізмами; проведення робіт на будівельному майданчику в районі вул. Рівненська
Головний бухгалтер	12 114	Ведення бухгалтерського обліку та складання звітності. Організація роботи в секторі бухгалтерського обліку та звітності. Участь у тендерному комітеті	Виконавець робіт	10 000	Прораховувати обсяг робіт для кошторисника, замовляти постачання необхідних матеріалів на об'єкт, вміти чітко організувати і контролювати робочий процес	Інспектор кредитний	10 000	Консультація та залучення нових клієнтів, продзвін клієнтів
Головний бухгалтер	12 000	Подання звітності, знання 1С бухгалтерії, МЕДОК, контроль за роботою бухгалтерії	Водій автотранспортних засобів	10 000	Водій категорії Е, перевезення вантажів по Україні на авто з причепом, утримання автомобіля в належному стані (дрібний ремонт), робота з документами	Машиніст компресорних установок	10 000	Робота в компресорній. Технічне обслуговування та ремонт компресорів. Наявність посвідчення. Навчання на виробництві. Допуск на проведення робіт після прийому екзаменів кваліфікаційною комісією на підприємстві
Заступник директора	12 000	Обов'язки заступника директора з будівництва. Здійснює технічний нагляд за виконанням будівельно-монтажних робіт, оперативно вирішує питання щодо заміни матеріалів, виробів, конструкцій; здійснює технічне приймання закінчених будівельно-монтажних робіт і об'єктів, оформляє необхідну технічну документацію	Водій автотранспортних засобів	10 000	Міжнародні перевезення автомобілями VOLVO, наявність закордонного паспорту, заробітна плата за домовленістю			
Муляр	12 000	Виконувати роботи середньої складності під час кладки та ремонту кам'яних конструкцій						

За детальною інформацією звертайтеся до Луцького міського центру зайнятості:

43021 м. Луцьк, вул. Ярошчука, 2;
тел.: +38(03322) 72-72-58, 24-92-68, (067) 199-03-28.

Departament Kultury Rady Miasta Łuck
Centrum Kultury w Lublinie
Towarzystwo Kultury Polskiej im. Tadeusza Kościuszki
ogłaszają

Департамент культури Луцької міської ради
Центр культури в Любліні
Товариство польської культури імені Тадеуша Костюшка
оголошують

XIV Konkurs Recytatorski Poezji i Prozy Polskiej dla mieszkańców Ukrainy w ramach Polsko-Ukraińskich Spotkań Mistrzów Słowa

Pod patronatem
Rady miasta Łuck
Konsula Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Łucku
Prezydenta Miasta Lublin
Patronat medialny – gazeta «Monitor Wołyński»

XIV Декламаторський конкурс польської поезії та прози для мешканців України в рамках «Польсько-українських зустрічей майстрів слова»

Під патронатом
Луцької міської ради
Генерального консула Республіки Польща в Луцьку
Президента міста Любліна
Медійний патрон – газета «Волинський монітор»

Założenia ogólne

1. XIII Konkurs Recytatorski Poezji i Prozy Polskiej dla mieszkańców Ukrainy odbędzie się **27 lutego 2021 r.** w Łucku. O godzinie i miejscu prowadzenia konkursu zainteresowane osoby zostaną zawiadomione później. Konkurs jest imprezą otwartą, przeznaczoną dla osób mieszkających na stałe lub czasowo na Ukrainie.

2. Celem konkursu jest propagowanie literatury polskiej na Ukrainie oraz integracja Polaków i Ukraińców, doskonalenie warsztatu artystycznego, konfrontacja dokonań twórczych.

3. Laureaci Konkursu wytypowani podczas eliminacji wezmą udział w XIV Polsko-Ukraińskich Spotkaniach Mistrzów Słowa.

4. Laureaci XIII Polsko-Ukraińskich Spotkań Mistrzów Słowa kwalifikowani są bezpośrednio do udziału w XIV Polsko-Ukraińskich Spotkaniach Mistrzów Słowa, bez udziału w eliminacjach konkursowych.

5. Laureatom zaproszonym do udziału w XIV Polsko-Ukraińskich Spotkaniach Mistrzów Słowa organizatorzy zapewniają noclegi i wyżywienie w czasie pobytu w Łucku.

6. W przypadku, gdy ktoś z laureatów z nieprzewidzianych wcześniej powodów nie będzie miał możliwości wzięcia udziału w XIV Polsko-Ukraińskich Spotkaniach Mistrzów Słowa, organizatorzy mają prawo zastąpić go kimś z osób wyróżnionych w konkursie.

Warunki uczestnictwa:

- ukończone 15 lat;
- przygotowanie repertuaru nieprezentowanego w poprzednich konkursach;
- przygotowanie repertuaru z zakresu literatury polskiej w języku polskim lub ukraińskim.

Wykonawca może reprezentować tylko jedną instytucję (np. szkołę, ośrodek kultury, klub);

- zgłoszenie odbywa się do dnia 23 lutego 2021 r. poprzez złożenie karty uczestnika (można pobrać tu: <https://cutt.ly/4kTCTZ4>) lub zgłoszenie telefoniczne

Zgłoszenia przyjmują: Natalija Katrencikova (natalija.katrencikova@gmail.com) oraz Sofia Muliar (tel. +38 0979874574, +38 0991787532).

Kategorie konkursu:

A. TURNIEJ RECYTATORSKI

1. Repertuar uczestników obejmuje 2 utwory poetyckie w całości lub fragmentach lub 1 utwór poetycki i fragment prozy z literatury polskiej prezentowane w języku polskim lub ukraińskim;

2. O jakiegokolwiek zmianie repertuaru na każdym z etapów konkursu uczestnicy muszą natychmiast poinformować organizatorów;

3. Łączny czas wykonania nie może przekroczyć 6 minut.

Uwaga: Przekroczenie limitu czasu przez wykonawcę może spowodować wyłączenie go z oceny przez Jury.

Загальні засади:

1. XIV Декламаторський конкурс польської поезії та прози для мешканців України відбудеться **27 лютого 2021 р.** у Луцьку. Про місце проведення конкурсу зацікавлені особи будуть повідомлені пізніше. Конкурс – це відкритий захід, призначений для тих, хто постійно або тимчасово проживає в Україні.

2. Мета конкурсу – промоція польської літератури в Україні та української літератури в Польщі, а також інтеграція українців і поляків, вдосконалення артистичних вмінь, зіставлення творчих досягнень.

3. Лауреати, відібрані на конкурс, візьмуть участь у XIV Польсько-українських зустрічах майстрів слова.

4. Лауреати XIII Польсько-українських зустрічей майстрів слова допускаються до участі у XIV Польсько-українських зустрічах майстрів слова без проходження конкурсного відбору.

5. Лауреатам, запрошеним до участі у XIV Польсько-українських зустрічах майстрів слова, організатори забезпечують нічліги та харчування під час перебування в Луцьку.

6. Якщо котрийсь із лауреатів з об'єктивних причин не зможе взяти участі у XIV Польсько-українських зустрічах майстрів слова, організатори мають право замінити його однією з осіб, відзначених у конкурсі.

Умови участі:

- мати повні 15 років;
- підготувати репертуар, якого учасник не представляв у попередніх конкурсах;
- до репертуару мають входити твори польської літератури польською або українською мовою. **Виконавець може представляти лише одну інституцію** (наприклад, навчальний заклад, будинок культури чи клуб);

- зголошення до участі відбувається до 23 лютого 2021 р. шляхом заповнення анкети учасника (можна завантажити тут: <https://cutt.ly/4kTCTZ4>) (безпосередньо або за телефоном)

Зголошення приймають Наталія Катренчикова (natalija.katrencikova@gmail.com), Софія Муляр (тел.: +38 0979874574, +38 0991787532).

Конкурсні категорії

A. ДЕКЛАМАТОРСЬКИЙ ТУРНИР

1. Репертуар учасників має складатися з 2 поетичних творів чи фрагментів або з 1 поетичного твору та 1 фрагменту прози з польської літератури польською або українською мовою.

2. Про будь-яку зміну репертуару на будь-якому з етапів конкурсу учасники повинні негайно повідомити організаторів.

3. Загальний час виконання – до 6 хвилин.

Увага! Перевищення виконавцем часового ліміту може призвести до його виключення з оцінюваних учасників конкурсу.

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom za granicą.
Publikacje wyrażają jedynie poglądy autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Projekt finansuje Kancelaria głowy Rady ministrów RP w ramach rządowej programi podtrzymki Polonii i Polaków za granicą.
Publikacje відображають лише погляди авторів і не представляють офіційну позицію Кancelарії голови Ради міністрів РР

Projekt Fundacji Wolność i Demokracja «Polska Platforma Medialna»
Projekt fundacji «Свобода і демократія» «Польська медіальна платформа»

